

DÜNYA PETROL HABERLERİ

TÜRKİYE'DE PETROL ARAMALARI:

Petrol şubesi müdürlüğünden verilen malûmata göre:

Türkiyede petrol arama işinin ciddî surette ele alınması 1933 de teşekkül eden petrol arama ve işletme idaresile başlar. Memleketin umumî jeolojik durumunu gözden geçirdikten sonra bu müessese başlıca ameliyelerin cenup doğu illerinde teksif edilmesine karar vererek, ilk sondaja 18 Ekim 1934 de o zamanın iktisat Vekili olan Sayın Celâl Bayar'ın huzurile başlamıştır. 1935 de 2804 sayılı kanunla kurulan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü petrol arama müessesesini de içine almış ve petrol aramaları M. T. A. Enstitüsünün bir kolu olarak devam etmiştir. Basbirin'de 1327 metreye getirilmiş olan bu kuyu menfi çıkmış ve makina sırasile 1936 da Hermis'e, 1938 de Kerbent'e ve 1939 da Raman'a nakledilmiştir. Hermis ve Kerbent kuyularında zayıf petrol emarelerine rastlanmıştır.

Raman'da 1939-1944 yıllarında yapılan ilk sondajlarda dikkatiçeker petrol emarelerine rastlanılmış ve 5 deneme sondajından sonra 1945 te 8 No. lu kuyuda ilk ehemmiyetli petrol çıkmış ve 1948 yılında açılmış olan 9 No. lu sondaj kuyusu Raman'ın hakikaten iktisadî petrol taşıyan bir saha olduğunu meydana çıkarmıştır. Bilhassa kuyular; da asitleme ameliyesi tatbik edildikten sonra saha içinde şimdiye kadar açılan

9 kuyu pompajla günde 50-150 tonluk ilk verim göstermiştir. Ortalama 1400 m. derinlikte olan bu birinci zondan elde edilen petrol, ağır bir petroldür. 2500 m. derinde ikinci bir zonun bulunabileceği etütlerden tahmin edildiği için 14 No. lu sondaj bu derinliğe indirilmek istenilmiş ise de, arıza yüzünden 2360 nı. de sondaj durdurulmuştur. 16 No. da tekrar derin kuyu tecrübe edilmiş fakat teknik güçlükler dolayısıyla 1900 m. den aşağıya inilememiştir'. Halen 27 No. lu kuyuya derin kuyu olarak başlanılmış bulunmaktadır.

1945 te Raman'ın 20 Km. kuzeyinde bulunan Garzan sahasında bir deneme kuyusu açılmış ve petrol emarelerine rastlanılmıştır. 1951 de burada açılan 2 No. lu kuyu 1500 m. de Raman miktarında ve bir az daha hafif petrol bulmuştur.

Şimdiye kadar Garzan sahasında 3 istihsal kuyusu açılmış bulunmaktadır.

1951 yılında yine Raman - Garzan sahaları civarında Kentalan sahasında deneme kuyularına başlanılmış ve bugüne kadar 3 kuyu açılmıştır. Burada petrol emarelerine rastlanılmış ise de henüz iktisadî petrol bulunamamıştır.

Cenup - Doğu Türkiye petrol bölgesini teşkil eden bu sahalardaki ara-

malara paralel olarak, Adana - Hatay bölgesinde de aramalar yapılmaktadır. Şimdiye kadar Hatay'da İskenderun civarında açılan 5 deneme kuyusundan birinde bir miktar gaz ve birinde de bir miktar petrol emaresine rastlanılmıştır.

Adana havzasında 1940 tanberi yapılmış olan ilk ufak sondajlardan sonra 1949 da açılan Ağzıkara kuyusu menfi netice vermiştir. 1950 ve 1951 de Hocalı'da açılan iki kuyudan biri 800 m. de diğeri 3168 m. de teknik güçlüklerden dolayı durdurulmuştur. Bu kuyularda gaz ve yüksek tazyikli tuzlu sulara rastlanmış ve aramalar teşvik edici mahiyette görülmüştür. Halen açılmakta olan 3 No. lu kuyu 2460 m. dedir. Bu kuyuda iki gazlı seviye geçilmiştir ve sondaja devam edilmektedir.

Bu esas aramalar dışında ufak sondaj makinelerile Trakya'da Mürefte civarında ve Gaziantep'te Sazgın civarında deneme sondajları yapılmıştır. Mürefte'de petrol ve gaz, Sazgın'da da gaz emarelerine rastlanılmıştır.

Bugünkü çalışmalar:

Bugün iki yerde çalışılmaktadır :

1) Raman ve Garzan sahalarında Batman rafinerisini beslemek üzere istihsal kuyusu açmak. Burada 5 sondaj makinesile sondaja devam edilmektedir. Malî sene sonuna kadar bitirilecek kuyularla birlikte 15 kuyu petrol istihsaline hazır olacaktır.

2) Adana sahasında derin arama kuyusu açmak. Burada bir makine ile, 2460 m. de olan kuyu derinleştirilmektedir.

Petrol jeoloji ve jeofizik ekiplerimiz de yeni arama sahaları tespit etmek

üzere Diyarbakır-Siirt bölgesi ile Adana Hatay bölgesinde çalışmalarına devam etmektedirler.

Bugüne kadar yapılmış olan sondajlarla kabili istifade petrol rezervi olarak tesbit, edilen Raman'da 7 ve Garzan'da 3 milyon olmak üzere, 10 milyon tondur.

Türkiye Petrollerinin Yabancı sermayeden istifade suretiyle inkişafı :

Türkiyede petrol imkânlarının büyüklüğü nazara alınarak, bir an evvel bu zenginlikten memleketin faydalanmasını sağlamak maksadiyle Hükümet bu işe yabancı sermayeyi ilgilendirmek üzere hazırlıklara başlamış ve ilk iş olarak aşağıdaki kararı almıştır.

Vekiller heyeti kararı :

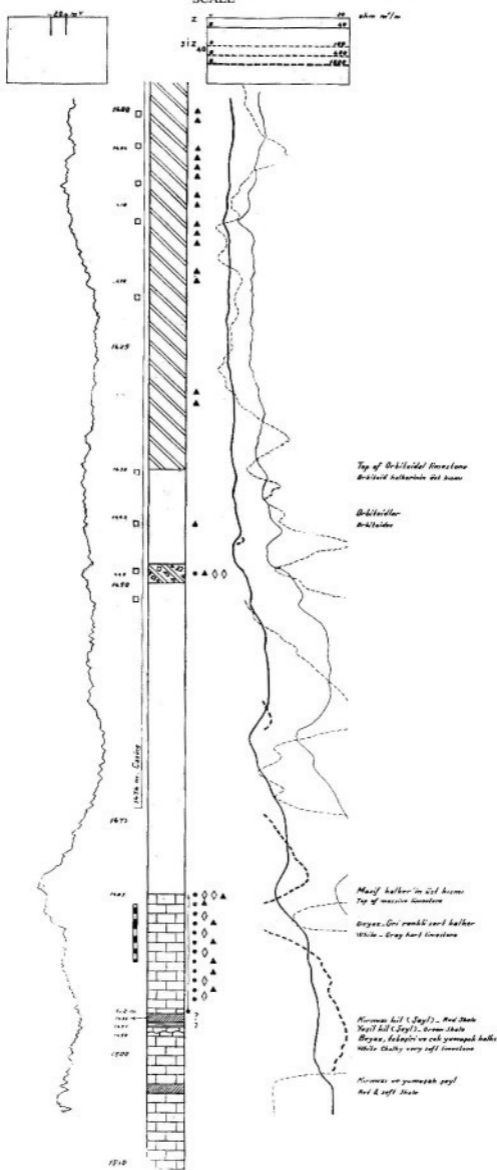
«Memleketin petrol mevzuu Vekiller heyetince 12/11/1952 tarihinde incelenerek; petrol kaynaklarımızı, en kısa bir zamanda tesbit ederek çalışır bir hale getirip kıymetlendirmek gayesiyle, aramalar yaparak bulunacak membarları dünya petrol siyasetinin gerektirdiği çerçeve içinde askerî ve iktisadî menfaatlarımıza en uygun şartlarla işletmeyi taahhüt veya bu hususta işbirliği yapmayı kabul edecek sermaye sahibi har kiki veya hükmî yabancı şahısları yurdumuza celbedip çalışmalarını mümkün kılacak ve bunlarla Hükümetimiz arasında mukaveleler yapılmasını sağlayabilecek her türlü kanunî, idarî ve malî tedbirlerin alınması ve bu maksadı tahakkuk ettirebilmek için lüzumlu şartların tesbitinde fikirlerinden istifade edilmek üzere dünya petrol mevzuat ve tatbikatına ve bu konunun fennî, iktisadî ve malî meselelerine vâkıf mütehasısların temin ve celbi için her türlü işlemlerin yapılması kararlaştırılmıştır».

GARZAN II NO'LU KUYUNUN JEOLÖJİK KESİTİ VE ELEKTRİK LOGU

GEOLOGICAL SECTION AND ELECTRICAL WELL LOG OF GARZAN NO II

ÖLÇEK
SCALE - 1/400

Dr. NUH N. TİLEV

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Aşırı sondaj
Excess drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

○ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

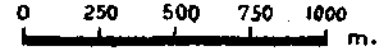
▲ Püskürtme sondajı
Drilling

▲ Püskürtme sondajı
Drilling

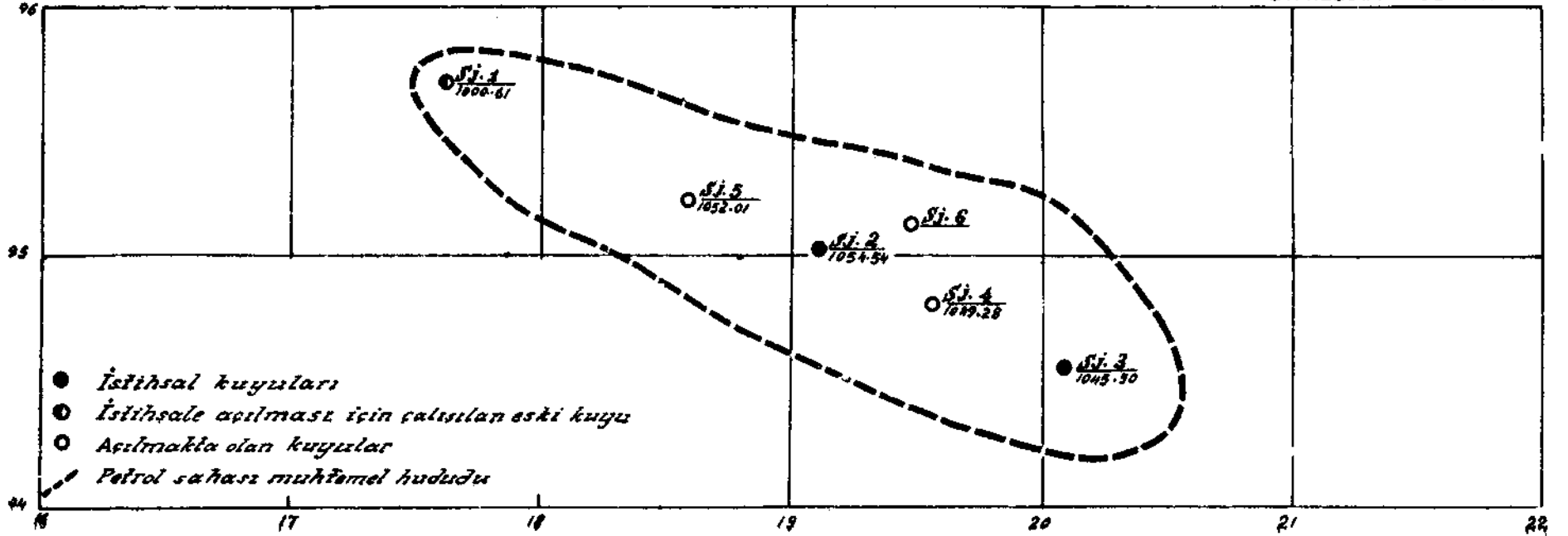
▲ Püskürtme sondajı
Drilling

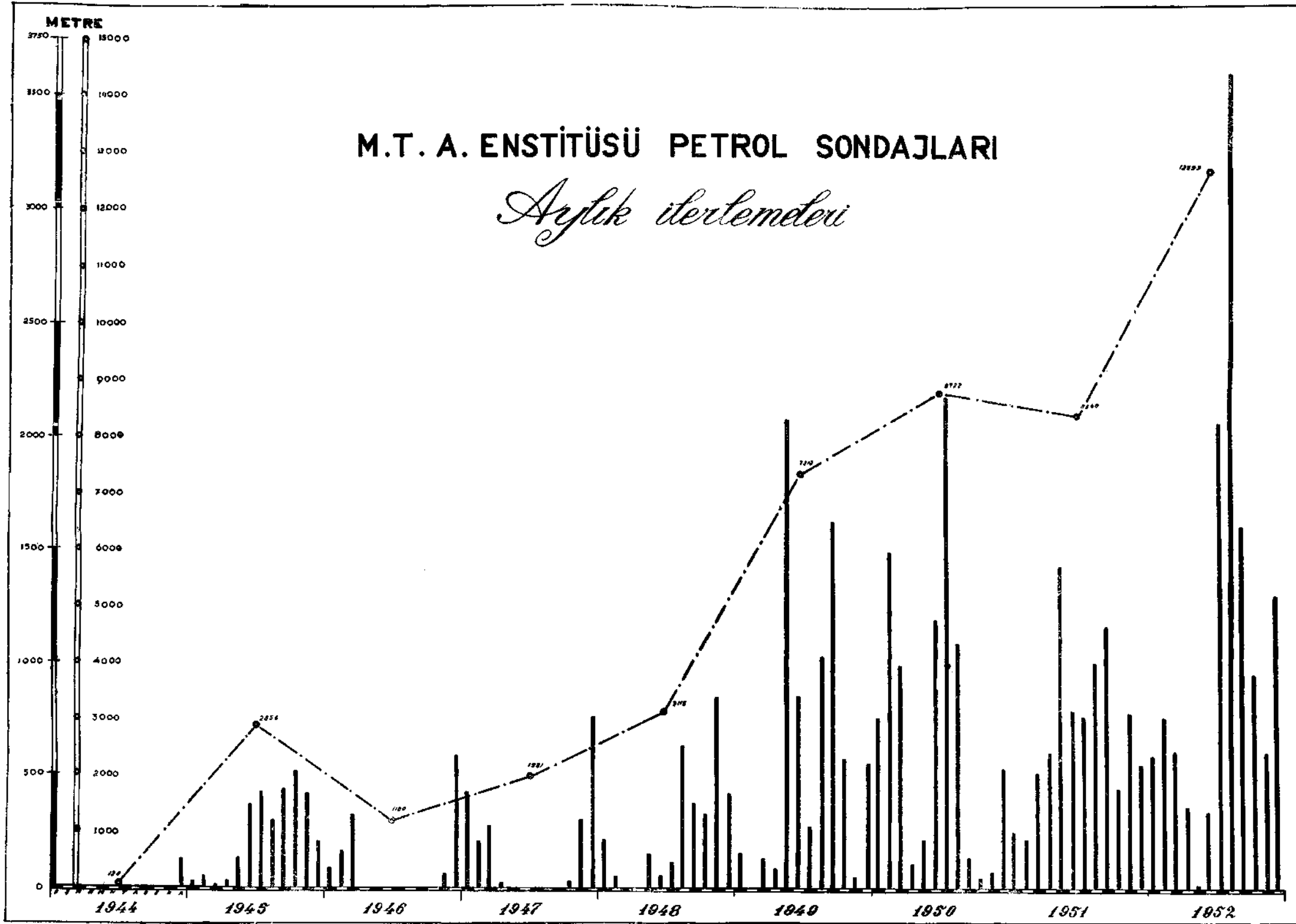
▲ Püskürtme sondajı
Drilling

GARZAN SAHASI PETROL KUYULARI

Dr. NECDET EGERAN

DÜNYA PETROL SANAYİİ :

Dünya rafineri kapasitesi :

1949 da Dünya rafineri kapasitesi (U.S.A. hariç), günde 3.574 milyon varil etrafında idi. 1950 senesi esnasında buna günde 550.000 varil ilâve edilmiş ve 1950 sonunda Dünya rafineri kapasitesi 4.140 milyon varile çıkmıştır. Arada inşası bildirilen yeni tesisat ve ilâvelerle günlük Dünya rafineri kapasitesinin 1951 de 289.000, 1952 de 236.000 ve 1953 de ise 378.000 varil daha artabileceği hesap edilmiştir. Buna göre 1953 senesinin sonunda Dünya (USA hariç) rafineri kapasitesi günde 5.048 milyon varile balığ olacaktır. 1950 senesi günlük kapasitesi artışının 221.000 varili Güney Amerika'ya ve 215.000 varili de Avrupaya isabet etmektedir.

«Oil and Gas Journal» e göre, 1950 senesinin sonunda (USA hariç) Dünyada mevcut rafineri kapasiteleri, bulunduğu memleketin petrol istihsalinin pek az üstünde idi. (Yani günde 62.000 varil kadar). 1949 da bu fark günde 300.000 varildi. Bu adetler gösteriyorki Dünya rafineri kapasitesi gittikçe bir gelişme göstermektedir.

Dünya Rotary sondaj tesisatı adedi:

(USA, Rusya ve Rusya tarafından kontrol edilen memleketler ve Batı-Almanya hariç) çalıştırılan Rotary makinaları adedi, 1951 haziranında, Oil and Gas Journal'e göre 501 i bulmaktadır. 1950 ye nisbette 48 adet fazladır. U.S.A. da çalışmakta olan Rotary - sondaj makinaları adedi (Batı Kanada'da çalışan 141 makina dahil) 2713 e balığ olmuştur ki yeni bir rekor demektir.

Petrol, Dünya ham madde istihsalatı artışında ikinci geliyor.:

«Shell Presse - Dienst», «Bant für Internasiofiale Zahlungen, Basel» in

neşriyatına atfen aşağıdaki malûmatı vermektedir.

Endüstri ham maddeleri Dünya istihsalı:

	(milyon ton)	
	1937	1950
Taş kömürü	1.215	1.400
Linyit	270	370
Ham petrol	260	523
Ham çelik	120	180
Ham demir	90	110
Bakır	2.26	2.45
Çinko	1.64	1,86
Kurşun	1.69	1.6
Alüminyum	0.49	1.35
Kalay	0.2	0.175
Nikel	0.12	0.15
Çimento	75.00	120.00
Pamuk	27+	37+
Yün	3.850+ +	4.010+ +
Suni ipek	830+ +	3.500+ +
Tabii kauçuk	1.21	1.88

Yukardaki tablonun tetkikinden anlaşılacağı veçhile, petrol, istihsal artışı bakımından miktar itibariyle başa yakın gelmektedir. Yalnız % nispeti itibariyle Alüminyum en ilerdedir.

Mineral yağının dünya ticaret gemilerinde, yakıt maddesi olarak mevkiî :

«Shell Presse Dienst», Lloyd'dan aldığı malûmata göre, kömür, petrol ve disel ile işleyen gemilerin umum tonajını bir liste halinde toplamış ve mineral yağların ticaret gemilerinde muharrik madde olarak ne nispette kullanıldığını tebarüz ettirmiştir. Petrolla işleyen (disel yağı dahil) gemilerin tonajı 1950 senesi esnasında % 81 artmıştır. Dünya ticaret gemileri tonajının % 21.3 ünü tankerler teşkil etmektedir. Bunlar yalnız petrolla işlemektedir.

(+) milyon balya, (++) milyon libre

Kömür, petrol ve diseile işleyen gemilerin umum tonajı

	(Milyon BRT)					
	1914	1920	1930	1939	1948	1950
Kömürle	47.11	45.12	39.88	31.50	18.50	16.23
Petrolla	1.96	10.10	19.52	20.11	44.59	47.30
Motorlu gemi	—	1.18	8.10	16.90	17.20	21.05
Umum tonaj	49.07	56.40	67.50	68.51	80.29	84.58
Tanker (Milyon Tdw)	1.48	4.42	3.65	10.85	24.40	26.67

Tanker tonajının ham petrol nakliyat masrafları üzerine tesiri :

«Shell Presse Dienst» in verdiği malûmata göre, eğer, . 10.000 tdw tonluk ve 11.5 mil süratle giden bir tankerde 1 ton ham petrol nakliyat masraflarını 100 kabul edersek; 20.000 tonluk tankerde (13.5 mil süratle seyrettiği takdirde) nakliyat masrafı 64 e iner; 30.000 tonluk tankerde (15 mil süratle seyrettiği takdirde) nakliyat masrafları 49 a düşer.

Tankerlerin işletme masrafları, harpten evvelkine nisbette 5 misli daha fazla olmasına rağmen; büyük ve süratli tankerler kullanıldığı takdirde nakliyat masraflarında bu nisbî ucuzluk göze çarpacaktır.

Diğer taraftan «Shell Presse Dienst» büyük ve süratli tankerlerin, oldukça pahalıya mal olduğunu ve bu sebeple küçük tankerlere nisbette daha yüksek nisbette faiz ve amortisman ihtiyacı göstereceklerini hiç kale almamıştır. Meseleyi yalnız transport bakımından ele almak bir şey ifade etmez.

«Die Welt»e göre, tanker inşaat masrafları vapurlar için 47 £/tdw (ton başına), motorlu gemiler için 45 - 60 £/tdw tutmaktadır. Bu fiyatlar bütün bahrî inşaat yapan memleketlerde hemen hemen aynıdır. Yalnız U.S.A. da % 50 daha yüksektir. 9500 tonluk (tdw) disel ile işleyen 3300 PS kuvvetinde bir standart tankeri 1945 sonunda 265.000 £ e inşa edilirken; 1951 senesinde bu fiyat 480.000 £ e çıkmıştır. 1952 gemi inşaat

masraflarının 1945 senesine nisbette iki misli olacağı tahmin edilmektedir.

1951 de Dünya pipeline İnşaatı:

«Oil and Gas» ın verdiği malûmata göre, 1951 de inşaatı biten ve inşa edilmekte olan boru hatları 37.000 km. (1949: 31.500 km., 1950: 31.200 km.) tutmaktadır. Bunun 27.000 km. si U. S. A. dahilinde ve 5.100 km. si ise U. S. A. haricindedir. 27.000 km. lik boru hatından 4.700 km. si ham petrol için; 4500 km. si. petrol mahsulleri için, 18.400 km. si ise, petrol gazı nakli için tahsis edilmiştir. U. S. A. haricindeki pipeline'lerden 2.500 km. lik ham petrol, 12.000 km. lik petrol mahsulleri, 1.600 km. lik boru ise petrol gazı sevk edecektir.

Bugün katî olarak inşaatı plânlanmış pipeline'lerin mecmuu uzunluğu 49.400 km. dir. Bunun 33.000 km. si U. S. A. da, 16.400 km. si ise U. S. A. haricinde inşa edilecektir. Bu boru hatlarının büyük bir kısmı petrol gazı nakli içindir. Bu hatlar U. S. A. da 23.300 km. U. S. A. haricinde 8.700 km. tutmaktadır.

Dünya tanker tonajı:

Londra'da Davies Newman gemi simsarı firmasının istatistiğine göre 1 temmuz 1951 de Dünya tanker tonajı 28.17 milyon tdw tutmaktadır. 1 ocak 1951 de 27.20 milyon tdw ve (1 ocak 1950 de 24.06 milyon tdw).

Bu tonajdan devletlere isabet eden miktarlar aşağıda gösterilmiştir:

Memleketler	Milyon tdw	% nisbeti
U. S. A.	7.13	24.9
İngiltere	6.46	22.4
Norveç	4.30	15.7
Panama	2.8?	
Fransa	1.09	

U. S. A. ihtiyat tanker filosu (1.75 milyon tonaj) bu hesaba dahil değildir. Batı Almanya 149.000 tonla, İspanya, Sovyet Rusya, Arjantin'den sonra 14 üncü gelmektedir.

Londra'daki J. Jacobs Co. gemi simsarı firmasına göre, Dünya tanker tonajı, (Rusya hariç) 1 temmuz 1951 de 28.65 milyon tdw tutmaktadır. 1951 senesinin ikinci yarısında daha 1.4 milyon tonluk geminin inşası bitmiş olacaktır ki, 1951 senesi sonunda tanker tonajı 30 milyon tdw hududunu bulacaktır.

Dünya'nın en derin istihsal sondajı :

Dünyanın en derin istihsal sondajı, şimdiye kadar Standart Oil Co. nin Kaliforniya'daki Mushrush No. 5 kuyusu iken, bugün Shell Oil Co. in Louisiana'daki Gonsulin No. 1 sondajı'onun yerine kâim olmuştur. Sondaj kuyusu, Shell Oil Co. nin eski rekor sondajının bulunduğu İberia sahasındadır. 5054-5063 m. (16.752-16.600 ayak) derinlikten istihsal yapmaktadır.

Dünya'nın en büyük Katalytic-Crack tesisatı:

Gulf Oil Co. nin Port Arthur (Texas) rafinerisinde inşa edilmiş olup, 1951 ekiminde işletmeye açılmıştır. Rafine-

rinin senelik kapasitesi 13.75 milyon tondur.

Standard Oil'de yeni organizasyon:

Esso standart Oil (Antilles) S. A.
Esso » » (Carribbean) S. A.
Esso » » Co. (Cuba)
Esso » » » (Porto Rico)

Standard Oil Co. (Canal Zone) şirketleri; Esso Standard Oil (Central America) ile birleşecekler ve müştereken Esso Standard Oil S. A. firma ismini taşıyacaklardır. Yeni şirketin merkezi Hawana olacaktır.

1951 Dünya petrol istihsalı :

«Petroleum Presse Service» in Dünyaya istihsalini toplu bir halde gösteren tablosunu aşağıya alıyoruz.

1951 Dünya petrol istihsalı 594 milyon tonla bir rekor yapmıştır. 1950 istihsalinden 70 milyon ton = 13.4 % daha fazladır. Bu fazlalığı senenin 2 altı ayında şu şekilde toplayabiliriz.

1950 nin I inci yarısında	244
1950 » II » »	280
1951 » I » »	290
1951 » II » »	304
milyon ton	

İran petrol istihsalı 1950 de 32.3 milyon ton iken, 1951 de istihsal 16.7 milyon tona düşmüş olmasına rağmen Dünya 1951 istihsalâtında 1950 senesine nispetle % 13.4 gibi bir artış kayıtl edilmiştir. En fazla artış 38 milyon tonla U. S. A. da, 11 milyon tonla Karibik sahasında, 10 milyon tonla Orta Doğuda ve nihayet 5 milyon tonla doğu blokunda olmuştur.

Memleketlere göre Dünya petrol istihsalı

(1000 ton olarak)

Kıt'alar	1951	Dünya 1951 istihsaline iştirak nisbeti %	Artış 1950/51 % olarak
Kuzey Amerika			
U. S. A.	309.000	52.4	14.-
Kanada	6.500	1.-	74.-
	315.500	53.4	14.6

Kıt'alar	1951	Dünya 1951 istihsaline iştirak nisbeti	Artış 1950/51 % olarak
Lâtin Amerika			
Venezuela	89.000		
Kolombia	5.500		
Trinidad	3.050		
Mexico	10.900		
Arjantin	3 500		
Peru	2.050		
Ecuador	335		
Şili	100		
Diğer memleketler (*)	140		
	<u>114.575</u>	19.2	11.9
Orta Doğu			
Suudi Arabistan	38.000		
Kuveyt	28.500		
İran	16.700 (1950 de 32.258)		
İrak	8.200		
Mısır	2.300		
Quatar	2.250		
Bahreïn	1.500		
Türkiye	17 (doğrusu 19.000 t. M. T. A.)		
	<u>97.467</u>	16.3	11.1
Uzak Doğu			
Endonezya	7.600		
İng. Borneo'su	5.000		
Japonya	370		
Hindistan	250		
Batı Neuguinea	250		
Pakistan	150		
Çin	100		
Burma	100		
	<u>13.820</u>	2.3	16.0
Batı Avrupa			
Batı Almanya	1.370		
Hollanda	710		
Fransa	300		
Diğer memleketler (**)	140		
	<u>2.520</u>	0.4	22.8

Kıt'alar	1951	Dünya 1951 istihsaline iştirak nisbeti %	Artış 1950/51 % olarak
Doğu Avrupa			
Sovyet-Rusya	42.400		
Romanya	4.300 (***)		
Avusturya	2.000		
Macaristan	500		
Yugoslavya	150		
Polonya	185		
Arnavutluk	150 (***)		
Çekoslovakya	130		
	<u>49.815</u>	8.4	11.4
Umum Dünya istihsalı	593.697	100.—	13.4

1950 dünya petrol istihsalâtına Amerikan ve İngiliz / Hollanda şirketlerinin iştirak nispetleri

Petroleum Information bürosu tarafından yayınlanan tablo

KİTALAR	İngiliz ve İng./Hollan. şirketleri	USA şirketleri	Diğer şirketler	Mecmu
		(1000 t. üzerinden)		
Amerika				
USA	12.240	277.950	—	290.190
Kanada	—	2.330	1.550	3.880
Venezuela	25.100	52.390	650	78.140
Mexico	—	—	10.490	10.490
Kolumbia	1.570	3.280	—	4.850
Arjantin	490	375	2.595	3.460
Trinidad	2.910	35	35	2.980
Peru	410	1.620	20	2.050
MECMU (Diğer memleketler dahil)	<u>43.080</u>	<u>337.980</u>	<u>15.560</u>	<u>396.620</u>
Orta doğu				
İran	32,260	—	—	32.260
Suudi Arabistan	—	28.620	—	28.620
Kuveyt	8.654	8.645	—	17.290
İrak	3.360	1.490	1.800	6.650
Mısır	1.760	590	—	2.370
Qatar	780	390	470	1.640
Bahreïn	—	1.510	—	1.510
MECMU (Diğer memleketler dahil)	<u>46.825</u>	<u>39.245</u>	<u>2.350</u>	<u>88.420</u>

KITALAR	İngiliz ve İng./Hollan. şirketleri	USA şirketleri	Diğer şirketler	Mecmu
Uzak Doğu				
Endonezya	3.650	2.800	—	6.450
İng. Borneosu	4.240	—	—	4.240
MECMU (Diğer memleketler dahil)	8.490	2.960	380	11.830
Batı Avrupa				
Almanya	60	180	880	1.120
Hollanda	350	350	—	700
MECMU (Diğer memleketler dahil)	460	534	980	1.980
Rusya ve Doğu Avrupa				
Rusya	—	—	37.500	37.500
Romanya	—	—	4.100	4.100
Avusturya	—	—	1.600	1.600
MECMU YEKÜN (Diğer memleketler dahil)	—	—	44.430	44.430
UMUMÎ TUTARI	98,855	380.719	63.706	543.280

ORTA DOĞU PETROLLARI

İRAN :

«AIOC» (Anglo-Iranian Oil Company)'in bildirdiğine göre 1951 in ilk yarısında istihsal 15.668 milyon ton olmuştur (1950=32.258 milyon ton). 1951 Haziranında da 2.304 milyon ton istihsal yapılabilmektedir. Fakat 1951 in ikinci yarısında petrolün devletleştirilmesinden dolayı vaziyet değişmiş, temmuz ayının ilk yarısında istihsal 400.000 tona inmiştir. Temmuzun sonlarında İran petrol sahalarında istihsal tamamiyle durmuş olduğundan, 31 Temmuzda da Abadandaki rafineriler kapatılmıştır.

İRAK:

İrak petrol imtiyazı şartları üzerinde yapılan tadilat :

«Petroleum Times» mecmuası, Irak hükümeti ile yabancı şirketler arasında petrol imtiyazı hususunda mevcut mukavelenin yeni şeklini, resmi malûmata istinaden yayınlamıştır. Bu anlaşmanın mühim noktalarını, diğer Arap memleketlerinin petrol iktisadî siyasetlerine yeni bir istikamet verecek önemde olması dolayısıyla aşağıya alıyoruz.

1 — Irak hükümeti 3 petrol şirketinin Irak'ta elde edecekleri net kârın % 50 sini alacaktır, Irak haricinde verilen vergiler net kârda kale alınmayacaktır. Hükümetin hissesine düşecek kâr şu suretle tediye edilecektir.

a) Irak hükümeti, İraq Petroleum Co. ile Mossul Petroleum Co. nin istihsal ettikleri petrolün % 25'ini ve Basrah Petroleum Co. istihsalâtının ise % 33 1/3 Ünü alacaktır, Fakat Irak

bu miktarın yalnız 1/8 ine doğrudan doğruya sahip olacaktır. Geriye kalan 7/8 ine ise petrol şirketleri, Akdeniz sahilinde teslim, cari dünya pazarları fiyatı üzerinden alacaklardır.

b) Irak'ın mütebaki kâr-ıştirak - hissesi nisbî resim şeklinde alınacaktır.

Bundan başka, net kâr hesabının çıkarılması hususunda, Irak'taki istihsal ve nakliyat masrafları makul bir şekilde ve Irak'ın alacağı petrolün fiyatı da dünya petrol pazarları fiyatına uygun bir surette, tesbit edilmiştir

2 — İraq Petroleum Co. (IPC) ve Mossul Petroleum Co. (MPC) nin asgarî istihsal miktarları 1954 den ve Basrah Petroleum Co. (BPC) nin ise 1955 den itibaren tesbit edilmiştir.

3 — Irak'ın petrol imtiyazı haklarından edineceği asgarî gelir, 1953 ve 1954 seneleri için 20 şer milyon dinar (20 şer milyon £) ve 1955 senesinden itibaren her sene 25 milyon dinar olarak garanti edilmiştir.

4 — Bugünkü fiyat ve masraflar göz önünde tutularak, Irak'ın alacağı Royalty 1951 de ton başına 35s,6d olarak kabul edilmiş ve bu miktar 1953 senesine kadar 39 s, 6 d ye çıkarılması kararlaştırılmıştır.

5 — Bu esas üzerinden Irak'ın petrol geliri tahminen 1951 de 15 milyon 1952 de 23 milyon olup, 1953 de 45 milyon, 1954 de 52 milyon ve 1955 de 59 milyon dinar (£) a kadar çıkacaktır.

6 — Hükümete ait olan Baiji rafinerisinin ham petrol ihtiyacı, tonu 5 s 6 d üzerinden temin edilecektir.

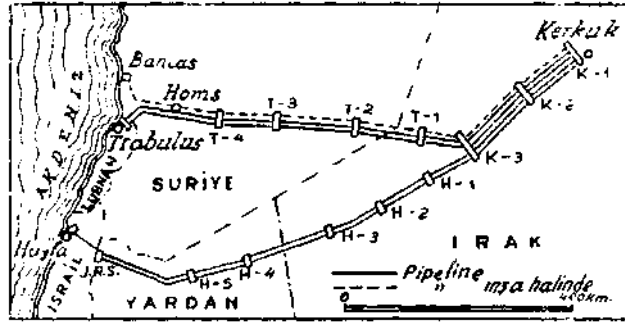
7 — Komşu memleketler, kendi petrol sahalarında çalışan şirketlerle daha müsait mukaveleler akdettikleri takdirde Irak, henüz yeni tanzim ettiği mukavele şartlarının değiştirilmesini talep edebilecektir.

8 — İstihlât önüne geçilemeyecek sebeplerle durduğu takdirde, petrol şirketleri hükümete şartsız ve kayıtsız 2 sene müddetle 5 er milyon dinar tediye edeceklerdir.

9 — Anlaşma imza edilir edilmez, petrol şirketleri eski anlaşma mucibince yapılan tediyatta dinar kursundan mütevellit ihtilâfın bertaraf edilmesi karşılığı, hükümete 5 milyon dinar ödeyeceklerdir.

10 — Petrol şirketleri şimdikinden daha çok Irak personeli kullanacaklardır.

a) Muayyen adette Iraklı direktör angaje edilecektir.

Şekil - 1.

b) Her sene, 50 Irak talebesi İngiltere üniversitelerinde okutturulacaktır.

c) Kerkük'te senede 60 Iraklı yetiştirecek bir petrol tekniker mektebi açılacak ve masrafları deruhte edilecektir.

d) İstikbalde, şirketler Iraklı olmayan idarî ve teknik personel kullanmak istedikleri takdirde, bu haki-

katın kâfi derecede Iraklı eleman bulunmadığı hususunu Irak Ekonomi Vekâletinin tasdikinden geçirmek suretiyle mümkün olacaktır.

11 — Parlâmentonun tasdikinden geçtiği takdirde bu anlaşma 10 Ocak 1951 den itibaren yürürlüğe girecektir.

Irak Petroleum Co.nin pipeline şebekesi:

Kerkük-Banias geniş kuturlu boru hattı inşasının sona ermesi dolayısıyla, bu olay yeniden umumî alâkayı üzerine çekmiş bulunmaktadır. Şekil 1, Kerkük Hayfa ve Kerkük - Trablus arasındaki mevcut 4 boru hattıyla (her biri 12" ve 16" luk), inşası henüz ikmal edilen 30" ve 32" luk piepline'i (— ile) göstermektedir. Tulumba istasyonları K, H Ve T ile işaret edilmiştir.

Hatırlardadır ki, İsrail ile Arap devletleri arasında başlayan ihtilâftan beri, 12" luk Kerkük-Hayfa hattı kapalı tutulmaktadır; buna muvazi 16" luk hat ise, ancak İsrail hududuna kadar inşa edilmiştir. Mamafî her iki hatta işletmeye her zaman hazır durumdadır.

30" ve 32" luk yeni hatta gelince, bu hat 900 km. uzunluğundadır. Boru hattı evvelâ, mevcut 12" ve 16" luk boru hatlarına Kerkük'ten batı Suriye'ye kadar 800 km. imtidadınca muvazi olarak devam etmekte ve sonra kuzeye doğru istikamet değiştirerek, Akdeniz sahilinde Banias'ta nihayet bulmaktadır. Bu hattın senelik kapasitesi 13-14 milyon tondur. Bu suretle 8.5 milyon tona

kadar indirilen Irak petrol istihali 22 milyon tona kadar yükseltilebilecektir. Bu miktar, Basrah Petroleum kumpanyası, istihale geçtikten ve Basra körfezinde yeni petrol limanı olan Fao'ya kadar pipeline döşendikten sonra 25 milyon tonu bulacaktır ki, bu artış İran petrol istihsalinin açtığı boşluk karşısında, Dünya petrol ihtiyacının karşılanması bakımından çok önemlidir.

Banias'ta 4.14 milyon varil istihabında, 23 petrol tankı inşa edilmiştir. Buradan tankerlere petrol nakli 24"luk 6 boru hattıyla temin edilmektedir.

Basrah Petroleum Company istihale başlamıştır :

«Kurier» e göre, Basrah Petroleum Co. 1951 ekiminde 9 yeni sondajdan istihale başlamıştır. Zübahir petrol sahasıyla, Fao tanker limanı arasında bir boru hattı döşenmiştir. Daha evvel Irak hükümeti, elinde verimli bir petrol sahası bulunduğu halde, henüz istihale geçmediğine işaret ederek Iraq Petroleum Co. nin bir hemşire şirketi olan Basrah Petroleum Co. nin imtiyazını ref edeceğini bildirmiştir.

Zübahir petrol sahasının işletmeye açılması dolayısıyla Basrah Petroleum Co. nin direktörü, petrol sahası hakkında aşağıdaki malûmatı vermiştir. Petrol sahası, Dünyanın en derin horizonlarından istihsal yapan sahalardan biridir. Burada büyük ölçüde tazyikle karşılaşacağı göze alınmıştır. İlk iki sondaj 3050-3355 in ,ve 2240-2745 metrede petrole rastlanmıştır. 6 rotary makinasıyla 1951 sonuna kadar 12 sondaj itmam edilmiştir. Diğer 5 kuyuda sondaja başlanmıştır. Bu sahadaki sondaj metrajı 61.000 metredir. Vasati olarak kuyular Kerkükten 4 misli ve Kuveytten iki misli daha derindir.

Vasatî sondaj kapasitesi :

3350 m'lik bir kuyu 150 günde delinmiştir. Petrol sahası ile Fao limanı

arasındaki 12"-16"luk pipeline'lerin kapasitesi senede 5 milyon tondur. Limandaki tankların hacim istihabı 135.000 varildir, imtiyaz şartlarına göre istihsal, 1955 senesine kadar 8 milyon ton seneye çıkarılmış olacaktır. Yakında 24" luk ikinci bir pipeline ve limanda yeni yükleme tesisatı inşa edilecektir.

«Oil and Gas Journal» e göre, M. Koll ogg Co. bir kaç zamandan beri plânlanan rafinerinin inşası için, Irak hükümetinden, teklif almıştır. 1.25 milyon ton /sene kapasitesinde olacak olan bu rafineri, Bağdat civarında Dourah'da yapılacak ve 25 milyon \$ a mal olacaktır. Ham petrol 12"luk pipeline'lerle petrol sahalardan naklolunacaktır.

SUUDİ ARABİSTAN :

Aramco (Arabian-American Oil Company) 1 Mayıs 1951 de, teşekkülünün 12 ci yıl dönümünü günlük 685.000 varil bir istihsal ile kutlamıştır. Bu istihsal, şirketin tarihinde greve rağmen ilk defa yapılmış ve Anglo-İranean Oil Co. nin en yüksek günlük istihsalini geçmiştir. Aramco, bu senenin sonlarına doğru günlük istihsalini 800.000 varile çıkaracağını ümit etmektedir ki, bu miktar senede 40 milyon tona tekbül eder.

Aramco'nun 1951 senelik raporuna göre, 1951 petrol istihali 36.6 milyon tonla bir rekor yapmıştır. İstihsal 1951 Ocak ayında 2.3 milyon ton iken, 1951 in Kasım ayı zarfında 3.5 milyon tona çıkmıştır. 1951 de istihsal 116 kuyudan yapılmıştır (1950 de 94 kuyudan). Abqaiq petrol sahası 24.1 milyon tonla istihsalde en başta gelmektedir. Mamafih bu sahada 1951 Ekiminden beri istihsalde hafif bir düşüklük (2.4 milyon ton) kaydedilmiştir.

Aindar petrol sahası 7.4 milyon tonluk bir istihsal yapmıştır. Burada aylık istihsal, 1951 Ocak ayında 411.000

tondan, 1951 Aralığında 1 milyon tona çıkmıştır.

Damman petrol sahasında 4.5 milyon ton istihsal yapılmıştır. Fakat burada sene sonlarına doğru istihsal gerilemiştir (Ocak 1951'de 378.000 ton, Aralık 1951 de 295.000 ton).

Qatif sahasının istihsalı **915.000** ton olmuştur.

1951 de istihsal edilen umum ham petrolden 7.6 milyon tonu Rastanura rafinerilerinde işlenmiş; 6.1 milyon tonu, işlenmek için pipeline ile Bahrein'e 14.2 milyon tonu ise Tapline³⁾ ile Akdeniz'de Sidon'a sevk edilmiştir. Geriye kalan 8.8 milyon tonu ise Rastanura'da tankerlere yükletilmiştir.

1951 de 32 müspet sondaj yapılmış ve 2 yeni petrol sahası keşfedilmiştir. Bunlardan biri Safaniya (Basra körfezi sahil arazisinde), diğeri Uthmaniya'dır.

Petrol arama işlerinde 12 grup çalışmaktadır ve bunların faaliyet sahası Rub Al Khali çölüne kadar uzanmaktadır. Aramco'nun Suudi Arabistan'da çalıştırdığı personel adedi 13.786 ya çıkmıştır ki, şirketin umum personelinin % 61.6 sına tekabül eder.

Şirketin sıhhat işlerinde 42 doktor, 142 hastabakıcı çalışmaktadır. Aramco tarafından başkent şehri olan Riad ile Damman arasında inşa etmekte olduğu 570 km. lik tren yolu 1951 Ekim ayında tamamlanmıştır.

«Oil and Gas Journal» in bildirdiğine göre Transarabian pipeline (Tapline)'i ile 1950 senesinin Aralık ayında 3.6 milyon varil petrol nakledilmişken 1951 senesi Ocak ayının ilk on günü zarfında nakledilen petrol miktarı 2.9 milyon varili bulmuş ve aynı ayın ortasında boru hattından geçen günlük petrol miktarı 320.000 varil ile bütün tahminleri aşmıştır.

«La Revue Petrolier» e göre, Aramco, Hofuf civarında ve 1949 da keşfedilen Ain Dara petrol sahasının 60 km. mesafesinde yeni bir petrol sahası meydana çıkarmıştır.

«Oil and Gas Journal» e göre Aramco tarafından ilk defa, olarak Basra körfezinde deniz içinde (şelf) sondaja başlanmıştır. Sondaj az derinlikte, orta kretaseye tekabül eden Burghan greleri içinde petrole rastlanmıştır. Sondaja Suudi Arabistan kıtasında prodüktif olan Jura formasyonuna inilinceye kadar şelf içinde devam edilecektir. Kuveyt'teki Burghan grelerinin çok verimli olduğuna bakılırsa, burada elde edilen neticeler büyük önemi haizdir.

Bahrein rafinerisi:

Bahrein Petroleum Co. 1951 senesi başında, 3.6 milyon/ton sene kapasitesinde bir destilasyon tesisini işletmeye açmıştır. Bahrein rafinerileri bundan evvel 7.75 milyon ton/sene kapasitesinde idi.

Aramco merkez bürosunu Dharan'a nakledecektir :

Arabian-American »Oil Co. müdüriyetinin bildirdiğine göre şirketin idare merkezi 1952 Martında Newyork'tan Dharan (Suudi Arabistan)'a nakledilmiş olacaktır.

Suudi Arabistan'ın 1951 sonuna kadar istihsal ettiği petrol 1 milyon varil hududunu aşmıştır. Aramco istihsale başlayalı 14 sene olmuştur. İstihsalin büyük bir kısmı 653 milyon varil, Abqaiq petrol sahasından alınmıştır. Damman 236 milyon varillik bir istihsal vermiştir.

KUVEYT:

Kuweyt petrol istihsalı 1951 Temmuz ayında 2.750.000 t. (Haziran 2.142.000 t.) tutmuştur.

Kuwait Oil Co. Ltd. şirketi Burghan petrol sahasında 4.225 metre derine inmiştir. Bu sondajla şimdiye kadar istihsal yapılan Burghan Grelerinin altındaki formasyonlar tahkik edilmek istenmiş ise de müsbet bir netice alınmamıştır.

«Oil and Gas Journal»e göre, sermayesi müsavi surette, Anglo Iraman Oil Co. ile, Gulf Oil Co. Ltd. şirketine ait olan Kuwait Oil Co. Ltd. şirketi 1949 senesinde 3 98 milyon £ brüt kâr elde etmiştir. (1948 de 2.32 milyon, 1947 de 0.56 milyon £).

1950 seresinin brüt kârı 3.9 milyon £ tutmuştur. Fakat şirket hiç bir temettü dağıtmamış; bu kârı amortisman ve vergi bakayası için alıkoymuştur.

Kuveyt'in petrol istihsal 1951 sonunda ayda 3 milyon tona çıkmıştır. Suudi Arabistan'dan sonra Orta Doğuda ikinci olan Kuveyt, bu istihsalıyla İran'ın en yüksek istihsalini (32.5milyon ton) geçmiştir. 1952 başlarında Kuveyt'in petrol istihsalı 40 milyon t./seneyi 1952 ortalarında ise 45 milyon t./sene bulmuş olacaktır. Bunun için boru şebekesinde seperatör ve yükleme istasyonlarında ve tulumba tesisatında lazım gelen munzam inşaata çoktan başlanmıştır.

Kuveyt kâr hissesi alıyor :

İmtiyaz şartları üzerinde devam eden müzakereler 1951 Aralık ayı başlarında sona ermiş ve Kuveyt'e % 50 kâr hissesi ayrılmıştır. Bununla, Kuveyt şeyhinin şahsı için 40 milyon ton/sene istihsal üzerinden, senede 50 milyon £ tutarında bir gelir temin edilmiş oluyor demektir. Kuveyt'in nüfusu göz önünde tutulursa adam başına senede 250 £ ve 4 kişilik bir aileye senede 1.000 £ lık bir varidat düşmektedir. Şeyh bu parayı memleketin

hayat standardını genişletmek için kullanılmaktadır. Tevellüt edecek enflasyonu ve eski ahlâk ve adetin yıkılmasından doğacak yeni hayat şartlarına hakim olmak, ancak onun idrak ve ferasetiyle mümkün olacaktır.

«Journal de Commerce» nin bildirdiğine göre, Kuwait il Co. Burghan Petrol sahasının 10 k. kuzeyi de mühim bir petrol zuhuru keşfetmiştir. Bununla Kuveyt'in petrol rezervleri (bugüne kadar 1.5 milyar ton) % 50 ;artacaktır. Şirket bu keşfi ve neticesini gizli tutmaktadır. 1951 senesinde Kuveyt'in ham petrol istihsalı 27.783.170 tonu bulmuştur Bu istihsal 1950 istihsaline (10.764.170 ton) nazara % 63.2 kadar bir artış göstermektedir ki, 1949 istihsalinin 2 mislidir.

MISIR :

Mısır Ticaret Vekilinin beyanatına göre, petrol endüstrisinin devletleştirilmesi şimdilik bahis mevzuu değildir. Hükümetin istediği, Socony Vacum Oil Co nir (ki, Anglo Egyptian Oil Fields Ltd. ile beraber Mısır petrol imtiyazlarının % 50 sine iştirak etmektedir), bundan sonra Mısır maden kanunu ahkâmına riayet etmesidir.

Bu kanuna göre, Mısırdaki yeraltı servetlerini işletmek isteyen yabancı şirketler, merkez bürolarını Mısır'da buldurmaları ve bundan başka en az % 51 Mısır sermayesiyle çalışmalarıdır. Anglo Egyptian Oil ields Ltd. bu şartlara tamamiyle uymuş merkezini Kahire'ye nakletmiştir. Bu suretle şirket ver-giden yana da faydalanmaktadır. Standard Oil Co. N. j ise yeni maden kanununun intişarından sonra, Mısır'daki petrol menfaatlarının, tasfiyesine başlamıştır. Şimdi Jersey Standard'ın da iştirak ettiği Socony Vucuum'un ne va-

ziyet alacağını beklemek lâzımdır. Mısır petrol ekonomisinin çok önemli olan bu inkişaf devresinde, yeni kanunun yarattığı durum yabancı sermayeler için hiçte cazip olmasa gerektir, İngiliz ve Amerikan makamlarının bir çok «demarch» larından sonra, Mısır hükümeti petrolün Süveyş kanalından Hayfa'ya geçmesine muvafakat etmiştir. Yalnız bu petrolün tasfiye mahsulleri, İsrail tarafından, Arap memleketlerine karşı tararruz maksadıyla kullanılmayacağı hakkında hükümetçe garanti istenmiştir.

Süveyş kanalı petrol nakliyatı :

Süveyş kanalı şirketinin bildirdiğine göre; 1950 senesinde Süveyş kanalından geçen malın miktarı 82 milyon tonu bulmuştur (1949 da 69 milyon t.). Bu miktarın 60 milyon tonu kanaldan kuzey istikametinde geçmiştir (1949 dakinde % 26 ve 1933-1937 vasati nakliyatının 3 misli). 1950 de kuzeye geçen malların % 79'u (47.5 milyon ton) petrol ve müstekatına aittir (1949 da 37 milyon ton). Bunun 35 milyon tonu ham petroldür (1949 da 24.2 milyon t.). Buna mukabil işlenmiş petrol mahsulleri nakliyatı biraz azalmıştır. 1950 deki 47.5 milyon ton petrol nakliyatının 43.7 milyon tonu Ortadoğudan ve bunun 15.7 milyon tonu Kuveyt'ten, 14.2 milyon tonu Suudî Arabistan'dan ve 13.8 milyon tonu ise İran'dan gelmektedir. Kuveyt'ten 1950 de deniz yoluyla nakledilen petrol miktarı 1949 senesine nispetle 4 milyon ton (=35%) daha fazladır. Suudî Arabistan'a gelince, Tapline (Trans Arabian Pipeline) in işletmeye açılışı 1950 deniz yolu nakliyatında tesirini göstermiştir. Bilhassa bu tesir, Tapline 1951 Ocak ayı esnasında günde 300.000 varil miktarında azamî nakil kapasitesini ihraz ettikten sonra kendim göstermiştir ve 1951 in ilk üç ayında Süveyş kanalı nakliyatı oldukça azalmıştır. 1950 senesinin ilk üç ayında nakliyat 12.7

milyon iken, 1951 in aynı aylarında 10.35 milyon tona düşmüştür.

Süveyş kanalı müruriyesi :

«Oil and Gas Journal» in verdiği malûmata göre, Süveyş kanalı şirketi 15 Eylül 1951 den itibaren kanal müruriyesini ton başına 2.5 Piaster (% 8.5) indirmiştir. Bu tenzilât geçen sene şirketin iyi bir iktisadî gelişme kaydetmelerinden ileri gelmiştir. Şirketin safi kârı, 16.2 milyar Fr. frangı tutmuştur.

Mısır petrol endüstrisi için yeni yabancı sermaye

«Financial Times» e göre, Texas petrol endüstriyerlerinden Gleim Mc Carthy, millî Mısır petrol şirketi sermayesinin % 51 ini ihraz etmiştir. Bu transaksyon, Mısır parlamentosu tarafından kabul edildiğitakdirde, McCarthy 1952 de Sınai çölünde istikşaf çalışmalarına başlayacaktır. Anlaşma şekline göre Mısır hükümeti ilk yıllarda kârın % 15 ini ilerde % 25 ini alacaktır. Aynı zamanda çıkacak petrolü satın almak hususunda da bir prioriteye malik olacaktır. Şirket 30 sene sonra devletleştirilecektir. «Couriër des Petroles» in verdiği malûmata göre, Mc Carthy, Fransız ve İsviçre (Hofman Bank A.G.-Zürich) sermayesinin de alâkadar olduğu bir konsortium'un başkanı sıfatıyla ortaya çıkmıştır. Bu grup Mısır petrol istihsalini 3 senede 2.5 milyon tondan 5 milyon tona çıkarmak gayesiyle, istikşaf sondajları için 10 milyon \$'lık bir investisyon yapacaktır. Buna mukabil hükümetten her hangi bir devletleştirilmeye karşı 30 senelik garanti istemiştir.

Mısır'da çalışan Soco'ny Vacuum Oil Co. 1 Ocak 1952'den itibaren firma ismini Socony Vacuum Oil Co. of Egypt olarak değiştirmiştir. Şirketin merkezi Kahire olacaktır. Bu suretle Socony Vacuum bu kararıyla bir kaç ay evvel Anglo Egyptian Oil Fields Ltd.in yap-

tığı gibi, Mısır petrol kanununun ahkâmına tamamiyle uymuş bulunmaktadır.

İSRAİL :

İsrail petrol tedarikinde müşkilât:

«Petroleum Press Service» e göre, İsrail'in petrol istihlâki, devletin teşekkülünden beri % 60 artmıştır. (1948: 420.000 ton 1949:450.000 ton 1950:670.000) 1951 senesi için istihlâk 900.000 ton olarak tahmin edilmektedir.

Hususi otomobillerin tahdit edilmiş olmasına rağmen, istihlâkin bu kadar artması, memleketin bütün insan ve eşya nakil vasıtalarının motorize edilmiş olmasından ileri gelmektedir. İthal edilen ham petrolün (ham petrol Hayfa'da tasviye edilmektedir ve İsrailin ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamaktadır) tediyesinde İsrail büyük müşkilâta maruz kalmaktadır. Çünkü İsrail'in tediye bilançosu senelerden beri pasiftir (1950 de ithalât 88 milyon £; ihracat ise 16.2 milyon £).

Şimdiye kadar hiç olmazsa ithalât tutarının bir kısmı eski Filistin «manda» idaresinden kalan Sterling hesabından tediye edilmekte idiyse de, buda şimdi tükenmiş bulunduğundan, bundan sonra İsrail'in petrol ihtiyacının temini güç bir problem haline gelmiştir. 1951 senesi için Negep çölünde yapılması düşünülen petrol aramaları müsbet netice verdiği taktirde, bu müşkilâtın kısmen olsun bertaraf edilip edilmeyeceği ilerde anlaşılacaktır.

«Oil and Gas Journal» e göre, İsrail hükümetinin temsilcileriyle, AIOC, Shell ve Socony Vacuum arasında Londra'da yapılan bir anlaşma mucibince, Hayfa'daki rafinerilerde bugün işlenen, 700.000 ton ham petrol miktarı iki misline çıkarılacaktır. Bunun içinde ikinci bir tesisat işletmeye açılacaktır. Bilindiği veçhile, Hayfa rafinerilerinin umum kapasitesi senede 4 milyon tondur.

İlk defa olarak 1951 eylülünde, hani petrol yüklü tankerin, Hayfa limanına gitmek üzere Süveyş kanalından geçmesine, Mısır hükümeti müsaade etmemiştir. Yalnız tankerlerin kanal limanında durması veya su alması men edilmiştir. İngiltere ve Amerika, tanker meselesinde takındığı durumu değiştirmesi için Mısır hükümeti nezdinde uzun zamandanberi yaptıkları tesir neticesinde Mısır hükümeti 1951 Temmuz ortalarında, Hayfa rafinerisi ihtiyacını temin maksadıyla petrol yüklü tankerlerin Süveyş'ten geçmesini kabul etmiştir. Şu şartlaki, bu petrolün işlenmiş mahsullerini Arap devletlerine karşı taarruz maksadıyla kullanmayacaktır.

Süveyş kanalının Hayfa limanına tahsis edilen petrollerin müruruna açılması, İsrail için çok önemli olduğu kadar rafineri sahipleri için de mühimdir. Çünkü 4 milyon senevi kapasiteyi haiz olan bu rafineri ancak 1/3 kapasite ile çalışarak, İsrail için Venezuela petrollerini işlemekte idi. AIOC kendi tankerleriyle Kuveyt ve Suudi Arabistan'dan Hayfa'ya büyük miktarda ham petrol nakledebileceğinden, mahrum kaldığı Abadan mahsullerini kısmen telafi etmek mümkün olacaktır. Mısır'dan sonra Irak'ında Hayfa'ya karşı boykottan vazgeçerek Kerkük-Hayfa boru hattını (2 milyon kapasitede) tekrar açması beklenebilir.

İsrail'e karşı Irak'ın bu boykotu Irak'a çok pahalıya mal olmuştur. Irak petrol sahalarının istihsalı, başka suretle nakil imkânı olmadığından kısılmış, tabiatıyla imtiyaz karşılığı istihsalden alacağı nakit miktarı da azalmıştır. Bu münasebetle sunuda ilâve edelimki, senevi 4 milyon kapasitesinde olan II ci Kerkük-Hayfa pipeline'nin İsrail hududuna kadar olan kısmın inşaatı da bitmiştir. Hayfa'ya kadar 80 km'lik bir hat kalmıştır ki, Irak boykottan vazgeçtiği taktirde, az zamanda ikmal edilebilir.

«Le Courier des Petroles»e göre, İsrail Maliye Vekilliği 1951 senesi içinde Negep çölünde başlanılan, petrol ve diğer maden zuhurları araştırma ameliyelerine, Amerikalı mütehasşisların ümitli bulmasına rağmen, nihayet vermiştir.

«Oil and Gas Journal'e göre Hayfa rafinerisine yeni bir Crack tesisatı ilâvesi için inşaata başlanmıştır. Bu suretle, şimdiye kadar istihsal edilegelen motor benzininin kalitesi yükselmiş olacaktır. Tayyare benzinin istihsalı de nazarı itibara alınmıştır. Rafineri eskiden olduğu gibi, İsrail'in dahili ihtiyacı için çalışacaktır.

«Le Courier des Petroles» in verdiği malûmata nazaran, Hayfa'ya ham petrol nakliyatı fazlalaştırılmıştır. Rafineriye bir destilasyon tesisatının daha ilavesi düşünüldüğünden, rafineri kapasitesi 1.5 milyon ton /seneye çıkarılmış olacaktır.

«Petroleum Refiner»i bildirdiğine göre, İsrail hükümeti bir »Polymerisation ve Alkylation tesisatı içi hususi sermaye aramaktadır. Bu tesisatta Hayfa rafinerisi den elde edilen Propylen muhalliler istihsal edilecektir. 3000-3500 t/sene'lik bir kapasite içi 2.5 milyon \$ dolara ihtiyaç gösterilmektedir.

GATAR :

Qatar'ın 1951 de ham petrol istihsalı 2.332.212 ton olmuştur ki, 1950 senesine nisbetle 722.231 ton (% 45) bir artış kaydetmiştir.

1951 aralık ayında 234.667 tonla, Petroleum Development (Qatar) Ltd. yeni bir istihsal rekoru yapmıştır.

SURİYE :

«Petroleum Times» in bildirdiğine göre Irak Petroleum Co. gurubuna mensup - Syria Petroleum Co. Suriye

arazisinin yarısını içine alan petrol imtiyaz sahasındaki hakkından vazgeçtiğini hükümete bildirmiştir. Şirketin «manda» idaresi zamanındaki, 1938 de, elde ettiği bu imtiyaz, Suriye hükümeti tarafından her ne kadar «de facto» tanınmış ise de, öteden beri hukuken muteber olup olmadığı hususunda münazaalı idi. Buna rağmen şirket, bu sahada bazılarının derinliği 3000 metreyi bulan bir çok istikşaf sondajları yapmış ve çok da para sarfetmiştir. Sondajlardan ya müsbet bir netice alınmamış ve yahut pek ehemmiyetsiz miktarda petrole rastlanmıştır.

UZAK DOĞU PETROLLERİ

JAPONYA:

Japonya'nın 1951 yılı petrol istihsalı 1950 ye nazaran % 12.6 kadar fazlaysa da, halâ Japonya'nın petrol ihtiyacının ancak %10 unu karşılayabilmektedir.

Japonya'nın en büyük petrol istihsalı yapılan saha Yabase bölgesidir. Burada 21 kuyu açılmış olup ayrıca Haçimori sahasında da 6 istihsal kuyusu kazılmıştır. Diğer ufak sahalarda da petrol istihsalı yapılmıştır. Bütün petrol sahalarda 235 kuyu kazılmış %72 si başarılı olmuştur. Keza 26 adet Wildcat arama kuyusu kazılmış ise de, ancak iki adedi yani % 7.7 si petrolü, kalanları kuru çıkmıştır.

1951 de gaz için açılan kayu faaliyeti fazla olmuş olup, ceman 100 gaz kuyusu açılmıştır.

Japonya petrol endüstrisinde Nissan 1951 tarihi büyük ve ehemmiyetli bir inkişaf dönümü noktası olmuştur. Zira müttefik işgal kuvvetleri bu tarihte kontrolü Japon hükümetine tevdi ve teslim etmiştir. Bu tarihten beri, Japonya gerek istihsal ve gerekse sondaj bakımından petrol endüstrisini ilerletmiştir. Dört yıldan beri kapalı duran Par

sifik sahillerindeki 11 Japon rafinerisi işleyecek bir duruma girmiş bulunmaktadır.

Sondaj :

Japonya'da 1951 yılında ceman 285 kuyu açılmış (69 u petrol, 100 ü gaz ve 66 sı kuru çıkmıştır.) ve sondaj metrajı 40.000 metreyi bulmuştur.

İstihsal :

Japonya'da 1951 sonunda petrol istihsal edilmekte olan kuyuların adedi ceman 3507 olup 330.000 ton petrol istihsal edilmiştir.

PAKİSTAN:

«Oil and Gas Journal»in verdiği habere göre, Standard Vacuum Oil Co. 1951 Ekim ayı başlarında Pakistan ve Hindistan'da (Bengal havzası) 190 km.² lik bir sahada havadan yapılan mağnetometrik ölçülere başlamıştır. Şirket Pakistan'da istikşaf çalışmaları için imtiyaz aldığı hususundaki şayiaları yalanlamıştır. Bugün gerçekten Pakistan'da çalışan firmalar yalnız Burmah Oil Co. ve Attock Oil Co. dir. Pakistan 1951 petrol istihsalı 150.000 tondur.

«Petroleum Times»e nazaran, sermayesinin % 70 i Burmah Oil Co. ye ve % 30 u hükümete ait olan Pakistan Petroleum Co. nin Punjab'da yaptığı istikşaf sondajları esnasında Chakwai No. 4 kuyusunda 2504 m. de petrole rastlanmıştır. 1951 senesi ortasında yapılan istihsal tecrübesi neticesi hakkında henüz bir malûmat yoktur. Chakwal No. 3 kuyusu aylarca devam eden asitleme, torpilleme ve bir çok defa derinleştirme ameliyelerinden sonra terk edilmiştir.

Pakistan petrol kanunu:

«Erdöl und Kohle» nin verdiği malûmata göre, Pakistan petrol kanunu, modern bir kanun olup, memleketin

ve endüstrinin menfaatlarını en geniş ölçüde ayarlamıştır.

Yeraltı toprak servetleri devletin inalıdır. Petrol imtiyazı yalnız Pakistan tebasına, veyahut Pakistan kanunlarına göre teessüs etmiş şirketlere verilir. Bu gibi şirketler, teessüsleri esnasında ve sermayelerini genişletmedi halinde, Pakistan sermayesine de en aşağı % 30 bir iştirak hakkı vermek mecburiyetindedirler.

Petrol kanunlarında 3 lisans nazarı itibara alınmıştır.

- 1 — Exploration (Aufschluss) — istikşaf.
- 2 — Prospection (Schurf)=Arama.
- 3 — Explotation (Förderung) = İstihsal ruhsatnameleri.

Explorasyon ruhsatnamesi 5000 sq. mi. (12960 km²) lik bir sahaya inhisar ettirilmektedir. Müddeti 3, en fazla 4 senedir. Ruhsatname sahibi, istikşaf işlerinde her 100 sq. mi. saha için senede 1515 \$ sarfetmeyi taahhüt eder. Explorasyon ruhsatnamesi sahibi, müracaat ettiği takdirde, prospeksiyon ruhsatnamesi almak hakkını haizdir. Prospeksiyon ruhsatnamesi 100 sq. mi. lik sahalaraya ayrılmıştır. Fakat her kişi için muayyen bir adet konmamıştır. Bunların müddeti 3, en fazla 4 senedir. Lisans sahibi, prospeksiyon işleri için senede 15.150 \$ sarfetmeyi taahhüt eder. Prospeksiyon lisansı sahipleri istihsal ruhsatnamesi almak hakkını haizdir. İstihsal lisansı 30 sene müddetle verilip, hükümetin muvafakatiyle de daha 30 sene uzatılabilir. Explorasyon lisansının nisbî resmi, her 100 sq. mi. için 30.30 \$ dır. Prospeksiyon lisansının nisbî remi ise, her 100 sq. mi. başına ilk 4 sene için 151.50 \$ ve 5.ci senede bunun iki mislidir. İstihsal lisansı için Royalty-resmi, istihsal edilen petrol ve gaz kıymetinin % 12 1/2 u dur. Veyahut sq. mi. başına senede en az 606 \$ dır.

Her hangi bir petrol istihsali, tesbit edilen asgarî miktarı geçince, istihsal lisansı sahibi, umum istihsalin %50 sine tekabül eden kapasitede bir rafineri tesis etmek mecburiyetindedir. Hükümet; istihsal, dahili, istihlâke kifayet etmediği müddetçe, petrol, gaz ve müştekatının harice ihracını men etmek hakkını haizdir. İstihsal lisansı sahipleri Pakistanlı işçi, memur ve müstahdem ve mühendis kullanmak mecburiyetindedir. Şu suretle ki ; ilk beş senede mecmu kadronun % 12.5 unu, ikinci senede % 25 ini, müteakip senelerce % 50sini Pakistan tabasından temin edecektir.

HİNDİSTAN:

Hindistan'ın rafineri plânları :

Bir rafineri tesisi için Hint hükümetiyle Standard Vacuum arasındaki müzakereler sona ermiştir. Bu iş için bir şirket kurulacaktır. Şirket sermayesinin %75 ini Standard Vacuum taahhüt edecek, % 25 ini de hisse senedi çıkarılmak suretiyle dahilden tedarik edilecektir. Rafinerinin 25 sene müddetle devletleştirilemeyeceği mukavele ile garanti altına alınmıştır. Rafineri Bombay civarında kurulacak ve senelik kapasitesi 1 milyon ton olacaktır. 3 senede itmam

edilecek olan bu rafineri 35 milyon \$ a mal olacaktır.

Bu hadisenin inkişafında dikkate değer cihet, daha geçenlere kadar, Hint hükümeti Hindistan'da çalışan bütün yabancı şirketler sermayesinin en aşağı % 51 inin Hintlilerin elinde bulunmasını istemekte idi. «Erdöl und Kohle» dergisi sermayece fakir memleketlerin, kendi iktisadi inkişafı için yabancı sermayenin önemini idrak etmiş olmalarını memnuniyetle karşılamaktadır.

İran'ın petrol endüstrisini devletleştirme kararı diğer petrol memleketlerine kötü misal teşkil etmemiş, bilâkis milli endüstrilerinin inkişafı için yabancı sermayenin yardımından istinkâf etmenin, akıllıca bir iş olmadığını bariz bir şekilde göstermiştir demektedir.

15 Aralık 1951 de, Kalküta'da bir Hint-İran şirketi kurulmuştur. Bu şirket İran Petrol - devlet - işletmesiyle, beraber çalışacaktır.

«Oil and Gas Journal» e göre, Hint hükümeti kömürden sentetik olarak muharrik madde imalini düşünmektedir. Koppers Inc. M. W. Kellogg Co. ve Burchemis - Lurgi şirketlerinin bu husustaki teklifleri hükümet tarafından tekkik edilmektedir.

AVRUPA PETROLLARI

AVRUPA

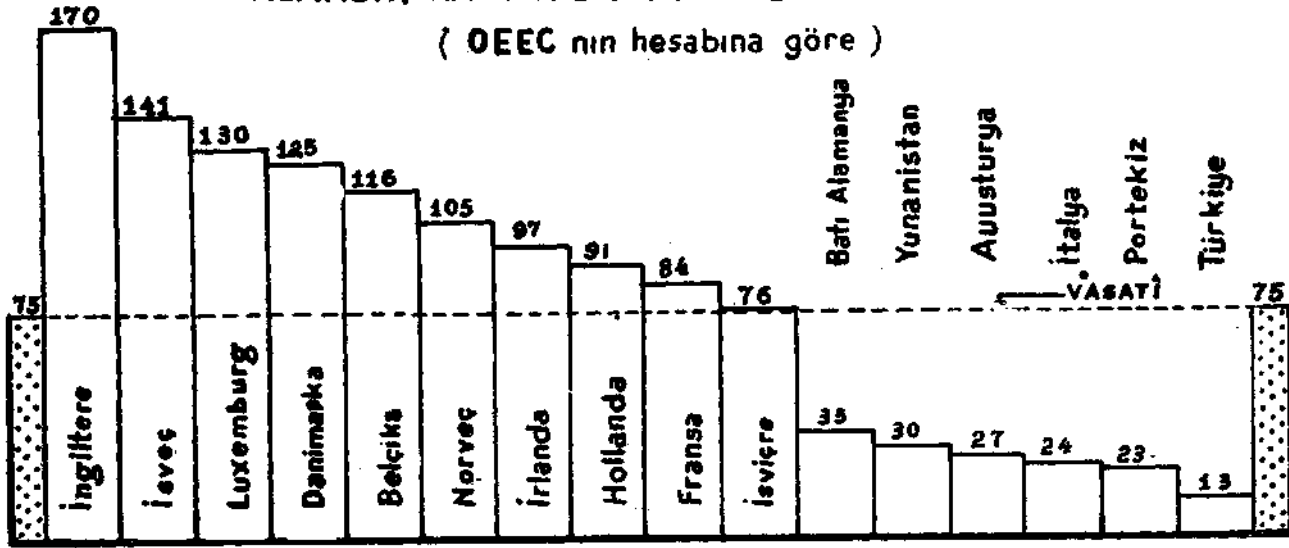
Harpten sonra Avrupanın petrol istihsali

« De Ingenieur » (Hollanda) den aşağıdaki tablo alınmıştır. Mukayese 1937 istihsaline göredir (Ton olarak).

	1937	1946	1947	1948	1949	1950
Avusturya	32.617	846.280	926.565	911.220	861.184	1.150.000
Almanya	452.021	462.682	576.617	635.240	841.576	1.118.618
Hollanda	—	62.606	212.693	495.540	620.938	704.840
Franca	70.500	57.412	62.203	63.335	92.153	127.595
İngiltere	—	55.397	47.223	43.428	45.419	46.244
İtalya	14.351	10.781	10.460	9.240	9.120	8.500
M E C M U U	569.489	1.575.148	1.835.148	2.158.003	2.740.390	3.155.792

**MUHTELİF AVRUPA MEMLEKETLERİNDE 1950-1951 DE
ADAMBAŞINA LİTRE OLARAK BENZİN SARFIYATI**

(OEEC nın hesabına göre)

Avrupa'nın ziraat işleri gittikçe motorize edilmektedir :

«Shell Presse Dienst» in verdiği malûmata göre, 1950 de OEEC memleketlerinde mevcut traktörlerin adedi 840.000 i bulmuştur. (1938 de 235.000).

OEEC memleketlerinde traktör adedi (100.000 unite) üzerinden :

	İngiltere	Fransa	Almanya	İtalya	İsveç	Danimarka	İsviçre
1938	55.—	30.2	60.—	38.7	20.—	4.—	8.2
1949	305.2	112.—	90.—	59.—	52.—	16.—	18.—
1950	325.—	135.—	125.—	66.3	60.—	21.7	19.5

	Hollanda	Avusturya	İrlanda	Diğer memle.	Mecmuu
1938	5.—	1.80	4.—	7.7	234.—
1949	15.—	12.9	14.8	26.9	721.8
1950	19.—	16.—	17.—	34.6	840.1

Traktör. başına düşen hektar :

	İngiltere	Fransa	Almanya	İtalya	İsveç	Danimarka	İsviçre
1950	22	166	106	222	65	148	23

	Hollanda	Avusturya	İrlanda	Diğer memleket	Mecmuu
1950	59	81	87	—	120

CEEC — Memleketlerinde, kullanılan traktör (1949 : 153.000; 1950: 214.000) o kadar artmaktadır ki, yedek parça ihtiyacı karşılanamamaktadır. İstihsalin büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Mukayese için sunuda ilâve edelim ki, Amerika'da kullanılan traktör adedi 1950 de 3.55 milyonu (1949 da 1.5 milyonu) bulmuştur.

Batı Avrupa memleketlerinin mineral yağı ihracat ve ithalâtı:

1 Ocak 1950 den 30 Haziran 1951 tarihine kadar, Batı Avrupa memleketlerinin mineral yağı ithalât miktarı, «Shell Presse Dierist» e göre 1950 nin ilk yarısında 27.8 milyon ton iken,

1951 senesi ilk yarısında 87.4 milyon tona çıkmıştır. Yalnız ham "petrol ithali aynı zaman zarfında 16.3 milyon tondan 24 milyon tona kadar yükselmiştir. Fakat ithalâtın artışı nisbetinde istihlâk artmamıştır. İthalâtın bir kısmı yeni tesis edilen rafineriler için bir rezerv olarak muhafaza edilmektedir. Rafinerilerde ham petrol tasfiyesi fazlaştıkça, teshin yağı (Bunkeröl) istihsalı de çoğalmaktadır.

Bu ise limanlarda sarfedilmekte ve bir istihlâk artışı gibi tezahür etmektedir. Haddi zatında aynı yağ ihtiyacı, serbest-liman ithalâtıyla karşılanmakta ve bu husus ithalât istatistiklerinde gösterilmektedir.

Batı Avrupa mineral yağı ithalât ve ihracatı (1000 ton olarak) :

İ T H A L Â T	İngiltere	Fransa	Hollanda	İtalya	İsveç	Batı Almanya	Belçika Luzemburg	Diğer memleketler	Meçmuu
1950 nin I. yarısında	9749	6842	2513	2341	1869	1236	1124	2211	27885
1950 nin II. "	9711	7743	3550	3272	1771	1954	1306	3761	33068
1951 nin I. "	12088	8547	3588	3770	2252	2019	1684	3510	37453
İ H R A C A T									
1950 nin I. yarısında	319	1449	1139	331	—	37	174	—	3149
1950 nin II. "	640	1139	2054	487	—	81	201	—	4602
1951 nin I. "	600	1672	1925	477	—	52	284	—	5010
İTHALÂT FAZLALIĞI									
1951 nin I. yarısında	11483	6875	1668	3293	2252	1967	1400	3510	32443

ALMANYA :

Petrol rezervleri

Almanya'da son senelerde gösterilen sondaj faaliyetlerinin neticesi, hem istihsalâtı arttırmış, hem de petrol rezervlerini genişletmiştir.

Bir sene evvelsine nazaran göze çarpan değişiklik, 1949-1950 senelerinde tespit edilen muhtemel rezervlerin bir kısmının şimdi görünür rezervler kategorisine ithal edilmiş olmasıdır. Buna sebep, inkişaf sondajlarına verilen ehemmiyettir.

Fevkalâde bir derin sondaj metrajı :

Gewerkschaft Brigitta'ya ait Steimbke petrol sahasında bir sondaj kuyusunda 24 saat zarfında 605,4 metre derinliğe inilmiştir. Bu müddet zarfında, tek bir defa makkap değiştirilmiştir. Yevmî gazeteler bunu dünya rekoru diye tavsif etmişlerdir. Fakat A.B.D. nde, 24 saatte daha derinlere inilmiştir.

(«Vijensnik» gazetesine göre Yugoslavya'nın Dolnja Lendava petrol sahasında, sondaj ustabaşısı Orlov tara-

Almanya petrol rezervleri
(1000 ton olarak)

	Görünür		Muhtemel		Mecmua	
	1.1.1951	1.1.1950	1.1.1951	1.1.1950	1.1.1951	1.1.1950
Emsland	18.900	(16.550)	6 950	(10.150)	25.850	(26.700)
Hannover	7.420	(4.265)	2 730	(3.925)	10.150	(8.190)
Hamburg						
Holstein	1.120	(850)	840	(720)	1.960	(1.570)
UMUM	27.485	(21.705)	10.540	(14 795)	38.025	(36.500)

findan 24 saatta 503 metre delinmek suretiyle yapılan Kus rekoru, 534.7 metre ile kırılmıştır.)

Batı Almanya 1951/1952 rafineri programı ;

AEV tarafından ihzar olunun ve ait olduğu makamlar tarafından kabul edilen 51/52 rafineri programına göre Batı Almanya, ceman 5.792 milyon ton ham petrol işleyecektir. Bundan ceman 5.436 600 ton petrol mahsulleri elde edilecektir. 328.400 ton (== % 5.7) zayıf olarak kabul edilmiştir.

Almanya'da istihsal edilen petrolün 1/3 ü Gelsenberg ve Shell- Wesseling hidrojenasyon tesisatı tarafından işlenecek ve bu benzin randımanı % 67 olacaktır. Bundan başka bu ameliyeden, % 6 sıvı gaz ve % 16 dizel yakıt maddesi (DK) elde edilecektir.

1951 Eylülünde, Deutsch Vacuum Oil A.G, Bremen - Oslebshausen'daki rafineri tesisatı yanında bir Crack tesisatı inşasına başlanmıştır. Bu tesisat Socony Vacuum Oil Co. nin ana şirketi tarafından inkişaf ettirilen «Thermofer Catalytic Cracking» (TCC) usulüne göre çalışacaktır. Senede 400.000 ton ham petrol işliyecek olan bu tesisat 12 milyon DM a çıkacaktır. Rafineri 1952 sonlarında işletmeye açılacaktır.

Anglo-Iranian Oil Co. Oelwerke Julius Schindler Gmb H. Hamburg şirketin-

de, Amerikan tasarrufunda bulunan bir iştirak hissesi elde etmiştir. Bu şirketin Hamburg - Wilhelmsburg'da senevi 120.000 ton kapasitesinde bir rafinerisi vardır. Bu kapasite yakında 200.000 tona çıkarılacaktır.

Londra'dan bildirildiğine göre, genişletme inşaatı için 1.000.000 £ sarf edilecektir. İnşaatın hitamından sonra AIOC'ın Almanya'daki hemşire şirketine ait rafinerilerinin senelik kapasitesi 860.000 tonu bulacaktır.

Batı Almanya'nın rafineri kapasitesi :

1951 sonunda Batı Almanya'da çalışan 21 muhtelif rafinerinin senelik umum kapasitesi 6.082 000 ton tutmaktadır. 1950 sonu kapasitesi ile mukayese edilirse, bir sene zarfında rafineri istihsalâtında 883.000 ton = % 17 kadar bir artış olmuştur. Batı Almanya rafineri mahsulleri istihlâki 4.9 milyon ton/sene olduğuna göre Batı Almanya 1951 istihsalıyla kendi ihtiyacını karşılayacak duruma gelmiştir. Yalnız hususî kalitede bazı mahsuller eskiden olduğu gibi hariçten ithal edilmektedir.

Hamburg'daki Esso rafinerisi genişlettiriliyor :

Senevi 570.000 ton kapasitesinde olan Esso rafinerisi 1.4 milyon tona çıkarılacaktır. Montaj işlerine 1952 de başlanacak 1953 te işletmeye açılacaktır.

Oldenburg'da petrol bulunmuştur :

Gewerkschaft Brigitta: Deutsche Vacuum Del A G konsortium'u tarafından Quahenbrük'ün 13 km. kuzeyinde yapılan istikşaf sondajları esnasında üst Jura formasyonunda 1216-1240 m. arasında petrole rastlanmıştır.

Wattenmeer'de (Helmsand I) sondaj araştırmalarının neticesi :

Deutsche Erdöl-Aktien Gesellschaft (DEA), Meldorf 92 sondajı ve Meldorf körfezinde yaptığı refleksiyon sismik etüdüleri neticesinde, dalgakıran haricinde istikşaf sondajları yapılmasına 1951 yazında karar vermiştir.

Jeologların mütalâlarına göre, Meldorf 92 sondajı ile tahkik edilen Rat-Grelerini strüktür bakımından 500 metre daha yukarda yakalamak mümkün olacaktır. Arada yapılan Wattenmeer (Helmsand I) sondajı bu mülâhazayı yalnız teyit etmekle kalmamış, aynı zamanda Helmsandta Lias/Rat hududunun Meldorf 92 deki durumuna nispetle 700 metre daha yukarda bulunduğu tesbit edilmiştir. Gerek yukarı Rat'te, gerekse orta Rat'te petrol hazine taşı olabilecek iyi tabakalara rastlanmıştır. Hatta biz-zat aşağı Rat, diğer yerlere nispetle, burada kumlu teşekküle maliktir. Mamafih

greler kuru çıkmıştır. Sonbahar ve kış fırtınaları dolayısıyla Meldorf körfezinde bir zaman için sondaja devam edilememiştir. Helmsand I sondajı, bu arada 2341.4 m'ye vasil olmuştur.

Batı Almanya 1951 petrol ve petrol gazı istihsali :

1951 senesi Batı Almanya petrol sahalarında ceman 1.366.248 ton petrol istihsal edilmiştir. 1950: (1.186.160) istihsaline nispetle 264.635 ton=% 22.2 bir fazlalık kaydedilmiştir. 1951 senesinin istihsal artışı 1948, 1949 senelerine nispetle % 62.3 ve, % 115.4 miktarındadır.

Petrol istihsali (ton olarak) :

	<u>1950</u>	<u>1951</u>
Emsland	504.511	601.455
Hanovra	496.538	639.136
Schesw Holst. / Hamburg	111.597	119.438
Baden	5.937	6.219
MEGMUU	<u>1.118.613</u>	<u>1.366.248</u>

Umum petrol gazı istihsali (1000 m³ olarak) :

<u>1951</u>	<u>1950</u>
76.775.7	67.225.4

Artış : 9.55 milyon m³ = % 14.2

Bundan başka petrol istihsali esnasında 6.703.300m³ gaz alınmıştır ki 1951 de mecmu istihsal 83,796.000 m³ olmuştur.

Batı Almanyada yapılan sondaj metrajı :

	<u>1951</u>	<u>1950</u>
İstikşaf sondajları	108.282,70	100.300,70
İnkışaf sondajları	52.878,50	60.207,30
İstihsal sondajları	243.016,75	224.839,30
	<u>404.177,95</u>	<u>385.347,30</u>
Artış	1950 : 1951 = 18.830,65 m. = % 4.9	

Batı Almanya'da 1951 de yapılan sondaj adedi :

	Yapılan	Müspet çıkan	% nispeti
Arama sondajları :	125	25	20
a — İstikşaf sond.	76	4	5.4
b — İnkişaf sond.	49	21	42.8
İstihsal sondajları :	274	237	86.4
MECMUU	399	262	(% 65.7)

İNGİLTERE :

İngiliz Amerikan petrol harbinin sonu :

İngiliz hükümetiyle, Jersey Standard, Standard Vacuum ve Caltex arasında evvelce yapılan, anlaşmaya bu kerre Standard Oil Co. (N. J) ve Socony Vacuum'unda iştirak ettiği hakkında yakıt maddeleri bakanlığı mümessilinin avam kamarasındaki beyanatu, İngiltere ile Amerika arasında petrol harbinin sona erdiğini gösterir.

1951 Şubatında açıklanan yeni anlaşmanın gayesi, Sterling sahasında Dolarla satılan Jersey-Standard ve Socony Vacuum petrollerinin miktarı, İngiliz firmaları tarafından çıkarılan ham petrolerin dolarla satılan miktarına kadar indirilmiştir.

Anglo-Amerikan Oil Co. Lt. Sermayesinin arttırılması:

«Financial Times» in bildirdiğine göre Anglo-Amerikan sermayesini 12.5 milyondan 20 milyon £e çıkarmıştır. Bu para, inşası 37.5 milyon £e mal olacak olan Fawley-Rafinerisinin inşasını tamamlamak için kullanılacaktır.

«Petroleum Refiner» in bildirdiğine göre, Anglo Iranian Oil Co., 3 seneden beri plânladığı ve genel kapasitesi 2 milyon tonu bulacak olan rafinerinin inşasına «Isel of Grain» (Kent koltuğu) de başlamıştır. Hu rafineri AIOC - Rafinerilerinin İngiltere'de dördüncüsü olacaktır, İngiliz rafineri programına göre AIOC'nin Landery, (Wales) deki, ge-

nişletilmiş olan rafinerisinin, 2,3 milyon ton/senelik kapasitesi vardır. Bundan başka Grangemouth (İskoçya) daki AIOC-rafinerisi, 1951 in ortalarında bitmesi lâzım gelen mütemmim inşaatın sonra 1,8 milyon ton kapasitesinde olacaktır.

Bu rafinerinin ham petrol ihtiyacı, İskoçya'nın batı kıyısından 90 km. lik pipeline ile temin edilecektir.

Anglo-Iranian Oil Co. (AIOC) 1950 senesinde de % 30 temettü dağıtmıştır. 1946 senesindenberi, bu temettü hep % 30 kalmıştır.

Fawley'de Esso - Rafinerisi:

14 Eylül 1951 de büyük bir törenle işletmeye açılmıştır.

Rafinerinin bütün aksamı henüz daha ikmal edilmemiştir. Birçok rafineri yeni inşaatı eskiden mevcut tesislerin tevsiinden ibaret iken, Fawley'deki rafineri iki sene içinde hiçten meydana gelmiştir. Rafineri büyük bir saha üzerine inşa edilmiş ve Southampton civarındadır. Ham petrol, fabrikaya ait tahliye istasyonlarından bir boru hattı ile rafineriye sevk edilir. Rafineri iki destilasyon tesisinden, bir katalitik crack tesisinden, 1 Edeleanu tesisinden ve motor yakıt maddesi, yağlamayağı, bitum ve tali mahsuller işleyen tesislerden ibarettir.

Rafineri bilhassa uçak yakıt maddesi imali için ayarlanmıştır. Rafineri ayrıca, senelik kapasitesi İngiltere ihtiya-

çının % 8 i (12000 ton) miktarında, kükürtü tekrar istihsal tesisatında havidir.

Rafinerinin umumi inşa masrafı 37.5 milyon \$ ı bulmuştur. Bu para ECA-yardımlı olmadan yalnız Jersey-Standard grubu tarafından temin edilmiştir. İnşaatta 5 bin işçi çalışmış ve 100000 ton çelik ve 500 km. boru ve 320 km. elektrik kablosu ve 76 000 m³ beton kullanılmıştır.

Rafinerinin senevi kapasitesi 6.5 milyon ton olacaktır. Bunun 1.6 milyon m³ nü yüksek kıymette motor yakıt maddesi teşkil edecektir. Rafineri ortadoğu petrolalarını (Sterling petrolü) işleyecektir.

Bu rafineri bütün kapasitesi, ile çalıştığı taktirde, İngiltere senede 100 milyon \$ kıymetinde döviz iktisat edecektir.

İngiltere'nin rafineri istihsalı 1950 de 9 milyon ton (1948 de 3.5 milyon ton) u bulmuştur. Bu istihsal 1953 te 20 milyon tona çıkarılacaktır. Bu miktarın 1/3 ü Fawley Rafinerisinden temin edilecektir.

«Oil and Gas Journal» e göre, AIOC (Anglo-Iranian Oil Company) İran'daki değişik durum tesiriyle, Isle of Orain (Kent Eyaleti) de inşa etmekte bulunduğu rafineri kapasitesinin 2 milyondan 4 milyona çıkarmaya karar vermiştir.

«Financial Times» e göre, AIOC, Köstence limanından tankerlerle Hayfa rafinesine taşınmak üzere, Romanya'dan 400.000 ton ham petrol satın almıştır.

Burmah Oli Co. 1950'de % 21.5 (1949 da % 15) temettü dağıtmıştır.

Bu şirketin aktionerleri öteden beri yüksek temettü almaktadırlar. Burma'nın Japonlar tarafından işgalinden evvel temettü % 21 di. Hatta harp sene-

lerinde bile, bu miktar % 12.5 dan aşağı düşmemiştir.

Şirketin Burma'daki istihsalini tamamilen durmasına rağmen, bu kadar yüksek temettü dağıtmasının sebebi, bu şirketin, Anglo-Iranian Oil Co. hissedarı sıfatıyla Hindistan ve diğer yerlerdeki endüstrilere iştiraki dolayısıyla kafi derecede varidatı olmasındandır.

Şirketin net kârı 1950' de 2.89 milyon £ i bulmuştur.

İngiltere petrol alıyor :

Abadan istihsalinin kaybını telâfi için İngiltere U. S. A. dan satın aldığı petrol miktarı 1951 Ekimi sonunda 26.5 milyon varil bulmuştur.

Petrol satın alma programının tabiki Royal Dutch Shell Group'una dahil Asiatic Petroleum Co. nin elindedir; aynı suretle Abadan'ın elinden çıkmasıyla kaybettiği dolar-petrolünü telâfi gayesiyle, İngiltere ortadogudan 22 milyon varil petrol satın almıştır.

İngiltere'nin petrol mahsulleri:

1951 istihlâki, Bunker yağı hariç, deniz seferleri için 17 milyon tonu bulmuştur.

1950 de istihlâkin 15.2 milyon 1938 de ise 9 milyon olduğuna göre, 1951 istihlâki harpten evvelkinin 2 misline yaklaşmış demektir.

FRANSA :

Fransa ve Kolonilerinde petrol aramaları ve sermaye ihtiyacı:

Fransa ve Kolonilerinde petrol aramaları 1946 da teessüs eden ve endüstri ve enerji Vekâletine bağlı bulunau «Bureau de Recherches du Petrole» (B. R. P.) tarafından idare edilmektedir. 1947 de tespit edilen 6 senelik plânda petrol aramaları için 55 milyar franklık bir kredi açılmış ve bu

meblağın sarfı 6 seneye taksim edilmiştir.

Endüstri ve enerji Vekilinin Fransız Parlamentosundaki demecine göre, petrol aramaları için, (B. R. P.) ye devlet bütçesinden aşağıdaki krediler temin edilmiştir:

Sene	Milyar Frank	Sene	Milyar Frank
1946	1.-	1949	2.6
1947	1.2.	1950	3.5
1948	3.6	1951	3.-

1952 bütçesinde de 4 milyar franklık bir kredi açılması teklif edilmiştir. Bu devlet kredilerine muhtelif petrol istihsal şirketlerinin kazançları karşılığı kendi finansmanları da inzimam etmektedir.

Vekil, petrol aramaları için sarfedilen mecmu meblağın: 1949 da 11.5 milyar, 1950 de 13.5 milyar ve 1951 de 15.5 milyar frank miktarında olduğunu açıklamıştır. 1952 senesi içinde bu sarfiyat 18 milyar frankı bulacaktır.

1952 senesi için devlet bütçesinde yer alan 4 milyar franklık kredinin o/o 45 i Kuzey Afrikadaki Fransız imtiyaz sahalarına ve % 55 i diğer deniz aşırı Fransız müstemlekelerine tahsis edilecektir. Ana vatandaki petrol aramaları masrafları petrol istihsal kazançlarıyla karşılanacaktır.

Sondaj metrajları:

Sene	Metraj
1949	130.000 metre
1950	190.000 »
1951	240.000 »

Bu miktar 1952 de bir makina ile 6 kuyu açmak suretiyle 300.000 metreye çıkarılacaktır. (1946 da 1 makina ile yalnız tek bir kuyu açılabilmiştir.) Fransa bugün 60 sondaj makinasına maliktir. Petrol sahaları malzeme ihtiyacını te-

min için S. N. Marep firması altında yeni bir şirket teşekkül etmiştir.

Yabancı şirketler :

Gerek Anavatan'da ve gerek deniz aşırı Müstemlekelerde petrol arama faaliyetini geniş ölçüde hızlandırmak için, devlet işletmeleri mesâisinin tamamlayıcı mahiyette yabancı şirketlerde imtiyazlar vermiştir. Bunlar meyanında; Charent'te «Standard Francaise des Petroles» (Jersey Standard'ın bir hemşire şirketi ki, bunda Fransız sermayesi ekalliyettedir) şirketine, Tunus'ta İngiliz-Fransız (Shell'e bağlı) ve Amerikan-Fransız (Gulf'a bağlı) şirketine verilen imtiyazlar zikredilebilir. Bir Fransız-Tunus şirketi, (Soc. d'Etudes et de Recherches du Petrole en Tunisie) petrol arama faaliyetlerine daha önce başlamış bulunmaktadır.

Bordeaux civarında 17.000 km² lik bir sahada, Standard Oil Co. (N.J)'nin Fransa'daki bir hemşire şirketi olan, «Standard Francaise» e petrol arama hakkı verilmiştir. Aradaki anlaşmaya göre, Fransa hükümeti bir istihsale varıldığı takdirde % 10 bir hisseye sahip olacaktır.

Cezayir ve Marako'da malûm petrol yataklarından başka, yeni çalışmalar, Cap Bon'da Tunusa bir boru hatıyla sevk edilecek kadar zengin bir gazın ve Gabun'da (Fransız âquatorial Afrikasında) enteresan bir petrol strükürünün keşfine müncer olmuştur. Yapılan sondajlar neticesi burada saatte 15 ton petrol alınmaktadır.

Elsas'ta yeni petrol keşfi:

Societa Pechelbronn Ve Usines Potasse d'Alsace'in de iştirak ettiği bir konsortiumun, Staffelden'de yaptığı sondajda 9 kasım 1951 de 1918 metrede petrole rastlanmıştır. Kuyu bir kaç saat 4000-5000 litre kadar 30 at. tazyikinde püskürmüştür. Kuyudan şimdi-

lik günde 20 ton petrol alınmaktadır. Petrolün kalitesi fevkalâdedir. Bu zuhurun varlığını tespit için sondajlara devam edilmektedir.

Societe Nationales des petroles du Lanquedoc Mediterraineen'nin güney Fransa'da Cerles civarında, Camargue'de yaptığı inkişaf sondajları neticesinde 1890 metrede petrole rastlanmıştır. İstihsal tecrübelerinde 24 saatte 10 ton petrol alınmıştır. Sondaja devam edilmektedir.

Petrol gazı püskürmesi:

1951 Aralık ayında Lacq petrol sahasında petrol gazı erüpsiyonu vuku bulmuştur. Görünüşe göre, gazın petrol horizonu ile bir alâkası olmayıp daha derin tabakalardan geldiği kabul edilmektedir. Sonradan indirilen borudaki bir hasardan dolayı ikinci bir gaz erüpsiyonu vukua gelmiş ise de, Amerikalı bir mütehasısın yardımıyla, petrol yataklarının zarardan vikayesi için, kuyu çimentolanmıştır. İlk muvaffakiyetten sonra, 3500 metre derinliğindeki kuyudaki, gazın yüksek tazyiki, çimento baskısını tahrip ederek, erüpsiyon tekrar kendini göstermiştir. İlk günlerde çıkan gaz günde 300.000 m³ ü bulmuştur. Son haberlere göre, Amerikalı mütehasıs M. Kinley kuyuyu tamamen tıkamaya muvaffak olmuştur. Lacq sahasında o zamana kadar gazın mevcudiyeti hakkında hiç bir malûmat mevcut değildi. Bu suretle yeni bir petrol horizonu meydana çıkarılmış bulunmaktadır.

Le Havre - Paris boru hattı:

«Petroleum» a göre, senelerden beri üzerinde durulduktan sonra, aşağı Sein nehri üzerindeki 4 rafineri ile esas istihlâk sahası Pari arasında 290 km. lik bir pipeline inşasına başlanmıştır. Bu hat senede 1.5 milyon ton petrol mahsulü nakledebilecek bir kapasitede

olacaktır. Bu hatta ait materyalin yarısı, harp dolayısıyla 1939 da inşasından sarfinazar edilen Donges-Montargis hattının borularıyla temin edilecektir.

Rafineri:

«Newyork Herald Tribune» e göre, Le Havre civarında Gravenchon'da Socony Vacuum Francaise'e ait olupta, harp zamanında tahribata uğrayan rafineri 1951 Ekiminde tekrar işletmeye açılmıştır. Bugünkü kapasitesi 800.000 ton / senedir (Harpten evvelki kapasitesi 400.000 ton / sene idi). Ortadoğudan getirilen ham petrol Le Havre'den bir boru hattıyla rafineriye sevkedilmektedir.

«Oil and Gas Journal» in verdiği malûmata göre, ECA, Bordeaux civarındaki Donge ve Marsilya'daki Shell-Berre rafinerilerinde modern katalitik-crack tesisatı inşası için 820.000 \$ tahsis etmiştir.

Fransa'nın 1951 petrol istihsalı:

Fransa'nın 1951 petrol istihsalı 370.000 tonu bulmuştur. (1950=177.000 ton; 1949=79.000 ton, 1948=65.000 ton). 1951 petrol istihsalindeki bu tempo dikkate değer bir önemdedir.

Fransa'nın umum ham petrol ithalâtı (Iraq Petroleum Co. deki iştirak hissesi hariç) senede 12 milyon tonu bulmaktadır.

HOLLANDA :

Hollanda yevmi gazetesi «Tabantia» nın bildirdiğine göre, «Nederland Ardolie Mij.» Wanneperveen'de (Mepel ile Zuidersee arasında) yapılan inkişaf sondajlarında 1450 metrede 20-25 metre kalınlığında petrol gazı taşıyan tabakalara rastlanmıştır. 9 günlük bir istihsal tecrübesinde gaz tazyikinde hiç bir düşüklük görülmemiştir.

Almanya Hollanda hududu civarında yapılan Tubbergen 4 sondajı, Zech-

stein formasyonuna ait plattendolomit tabakalarına vasıl olmuş ve 1434 metrede gaza rastlanmıştır. Yapılan istihsal tecrübelerinde gaz tazyiki 140 atü olarak tespit edilmiştir.

Bundan başka, Dunekamp, Gramsbergen'de Ruinerwold, Staphorst'da yapılan sondajlarla petrol gazı bulunmuştur. Bu sahaların hepsi doğu Hollanda'dadır. Hollanda'da büyük ölçüde gazın mevcudiyeti çok alâka uyandırmıştır. Endüstri ve bilhassa textile endüstrisi ve Doğu Hollanda şehirlerinin gazhaneleri, bu gazdan istifade etmek istemektedirler. Fakat evvelce Hollanda hükümetiyle, NAM (Nederlandes Aarddie Mij) arasında yapılmış bir mukavele mevcuttur. Bu anlaşmaya göre, şirket ancak gazın kendi ihtiyaçlarından fazlasını ehven bir fiatta hükümete verecektir.

Gazetelerin bildirdiğine göre, gazın ne şartlar altında ve ne suretle kullanılacağı hususunda hükümet daha bir karar vermemiştir.

Gaz rezervleri Hakkında aşağı yukarı bir fikir alabilmek için, istikşaf sondajları 1951 de sıkıştırılmıştır. Bunun içinde 10 milyon Hfl. sarfedilmiştir.

Gaz fiyatına Hollanda'da ehemmiyet verilmektedir. Hollanda hududu civarında, Alman topraklarında Frenswegen I de istihsal edilen gaz, civarda Nordhorn'daki textile fabrikasına teslin maksadıyla, kübik metresi 0.13 DM dan verilmektedir. Hollanda gazeteleri Hollanda'da istihsal edilecek petrol gazı fiyatlarının da aynı ucuzlukta olmasını istemektedirler.

Hükümetin plânında kimya endüstrisinde petrol gazından istifade edilmesi düşünülmektedir.

Hengelo'nun güney sahasında KNZ (Kohinklijke Nederlandse Zont Industrie) şirketi Rât tuzlarından, 25 sondajla istihsal yapmaktadır. Şimdi yapılması

düşünülen bir sondajla, «Anhydrit» tabakasının kalınlık ve vüs'ati tahkik edilecektir. Ümit edilen netice alındığı takdirde, senelik 500.000 tonluk bir istihsale geçilecektir.

Petrol gazı istihsalile alâkalı olarak, yanmış jips, çimento, amonyak, sülfirik asit, nitrik asit v.s, imal ve istihsalı için büyük çapta tesisat inşa edilecektir.

Avrupa'nın ilk "Çat Cracker,, tesisatının inşası bitmiştir:

«Petroleum Times» in bildirdiğine göre, Shell Rafineri Pernis, Rotterdam civarında Avrupa'nın ilk katalitik crack tesisatının inşasını 1951 Eylülünde bitirmiştir. Kapasitesi 1.25 milyon ton/sene dir.

Fluid-bed usulü ile çalışan kısmında ağır diesel yağından, yüksek kıymette motor muharrik maddesi imal edilmektedir. Bu tesisatla, Pernis rafinerileri genişletme inşaatı programı esas itibariyle tatbik edilmiş olmaktadır: Bunun için 200 milyon Hfl. sarf edilmiştir. Avrupa'nın bu en büyük rafinerisinin senede işlediği petrol 5 milyon tondur. (her ne kadar İngiltere'nin Fawley rafinerisi 6,5 milyon ton kapasitesinde ise de, o tarihte ancak senede 3 milyon ton işliyebilmiştir). Rafineri 1.2 milyon ton petrol ve petrol mahsulleri istiyebilecek tank hacmine maliktir. Rıhtım 7 süper tankerin aynı zamanda yükünü boşaltabilecek büyüklüktedir. Rafineride 2.700 işçi çalışmaktadır.

İTALYA :

İtalya petrol sahalarının ve endüstrisinin devletleştirilmesi :

İtalya hükümeti leh ve aleyhte bir çok münakaşalardan sonra, petrol ve petrol gazı için bir devlet monopolü tesisine karar vermiştir. Memleket dahilî petrol ve petrol gazı istihsalini, petrol ve petrol gazı endüstrisini ve ticaretini reorganize eden bir kanun

tasarısını parlâmentoya tevdi etmiştir. Aynı zamanda bu tasarıda, petrol ve petrol gazı istihsalinde devlet hukukunu tasrih eden bir maden kanunu da vardır. Bu kanuna göre, Nazionale Idrocarburi (İ. N. İ.) namile bir enstitü kurulacak, bu enstitü, bugüne kadar mevcut «Azi-enta Generale Italiana Petroli» devlet müessesesinin vazife ve vecibelerini de üzerine alacak, aynı zamanda mevcut petrol ve gaz pipeline'lerini de tasarrufunda bulunduracaktır. İtalya hükümetinin bu kararı, İtalya iktisadî çevrelerinde şiddetli bir protestoya sebep olmuştur. Bu çevreler petrol ve gaz istihsalinin işlenmesi ve ticaretinin devlet monopolü altına girdiği takdirde, fiyatlarda kaçınılması mümkün olmıyan bir yükseliş olacağı mütalâasındadırlar. Çünkü fiyatları tanzim edecek bir fonksiyon, serbest ticaret, ortadan kalkmış olacaktır. Petrol endüstrisinde tevellüt edecek bu fiyat yüksekliği, diğer iktisadî branşlara da tesir edecek ve bunun beynelmilel tepkisi de gecikmiyecektir. Şunu»da unutmamalı ki, 1949 senesinde yabancı şirketlerin İtalya'ya ithal ettikleri petrol miktarı da 3.615.822 tondan aşağı değildir.

Milano'da bir otomobil kulübünün petrol arama ve inkişaf işlerini devlet yalnız başına mı yoksa hususî teşebbüslerin iştirakiyle mi? konusu üzerinde organize ettiği bir konferans serisinde Bologna Üniversitesi jeoloji enstitüsü Direktörü Profesör Gortani'nin 17 Ocak 1951 tarihinde verdiği demece göre; 50 senedenberi italyanlar, Fransızlar, ingilizler ve Amerikalılar, İtalya'da 1000 den fazla petrol sondajı yapmışlardır. Buna rağmen ticari bakımdan önemli petrol sahaları inkişaf etmemiştir. Son senelerde bir devlet müessesesi olan «Azi-enta Generale Italiana Petroli» çok ehemmiyetli petrol gazı rezervleri tespit etmiştir. Bu gazdan istifade etmek için yukarı italya'da, hükümet geniş ölçüde bir gaz borcu hattı şebekesi tesis

etmiştir. Gaz rezervleri 30 milyar m³ olarak tespit edilmiş, 4 milyon m³ günlük bir istihsal ile, 20 sene sürecek bir işletme temin edilmiştir.

İtalya'da petrol aramaları daha başlangıç safhasındadır.

Bir çok şekiller arzeden istikşaf problemleri üzerinde çalışabilmek için, ehemmiyeti nisbetinde geniş ölçüde ve serbestçe yapılabilecek araştırma ameliyelerine ihtiyaç vardır.

Profesör Gortani'ye göre, hususi teşebbüse inkişaf imkânları vermek suretiyle, jeolojik ve fizikal explorasyon faaliyetlerinin maniasız gelişmesini temin edebilecek ve neticeleri büyük ölçüde kıymetlendirme imkânını kolaylaştıracak şekilde bir kanuna ihtiyaç vardır.

1951 Şubatında«Accadenia dei Lincei» (İtalya İlim Akademisi) de bu münakaşalara müdahale etmiştir.

Milano yevmî gazetesi «24 Ore» in bildirdiğine göre, konuşmalara iştirak eden bütün bilginler, meslek adamları, bunların arasında Prof. Radenti, Prof. Levi, İng. Carmeniani Dr. C. Wiedemayer, Dr. A. Miller ekonomik, ilmî ve teknik sebeplerden dolayı tesisi düşünülen «Institute Nazionale Idrocarburi» devlet teşekkülünün eline bütün inhisar selâhiyetinin bırakılması aleyhinde bulunmuşlardır.

Mütehasısların fikrine göre, devlet petrol ve petrol gazının arayıp bulma ve istihsal işleriyle iktifa edip, bundan ötesi için, bu toprak altı servetlerinden optimal bir surette faydalanabilecek serbest rekabete yardım etmelidir.

«Corte Magglore » gaz sahasındaki kuyularda gaz erupsiyonu :

1950 senesinde 18 No.lı kuyuda 3-27 Ekim arasında püsküren gaz dolayısıyla 50 milyon m³ gaz zayi olmuştur.

1 Aralık 1951 de 21 No. h kuyuda ikinci bir gaz püskürmesi husule gelmiş ve bir müddet sonra kuyu ateş almıştır. Yangını söndürmek için her şey yapılmış muvaffak olunamayınca Amerika'dan bir mütehasıs getirilmiş ise de, 1951 Ocak ayına kadar yangın söndürülememiştir. 21. No. lı kuyu, Corte Maggiore'nin 6 km. doğusunda ve Corte Maggiore antiklinalinin doğu ucundadır. Kuyunun derinliği 1620 metre olacaktır. Sondaj prodüktiv Meseiniano (alt pliosen) tabakalarını delmiş ve tortona varmıştı. Yangından evvel kuyuda sıkışıp kalan takımların kurtarılmasıyla uğraşılıyordu, son tijler çıkarılmadan erüpsiyon başlamış ve ventiller kapatılamamıştır. Çıkan yangın nihayet iki ay uğraşmadan sonra söndürülmüştür. Eastman Oilvell Surveying Co. tarafından açılan kurtarma mail sondajı (No. 21 A), yanan 21 No. lı kuyuya 21 Şubat 1951 de 1513 metrede girmiştir. 20 saat müddetle evvelâ su, sonra kuyuya gaz hücumunun devamına mani olmak için kalın çamur sıkılmış ve 6 şubat sabah saat 6 da yangın söndürülmüştür. Petrol yatağını daha fazla zardan vikaye için, formasyona 250 fon çimento sıkılmıştır.

Petrol depoları :

İtalya petrol endüstrisi, ait olduğu Vekâletin teşviki üzerine ham petrol ve teshin yağı için, 500.000 tonluk birer depo tesisini planlamaktadır. Mevcut sivil ve kısmen askerî depolardan istifade edilmek suretiyle bu plânın teknik bakımdan tatbiki mümkün görülmüştür. Bunun için de 14 milyon \$ a ihtiyaç gösterilmektedir (15 milyar lire). İtalyan endüstrisi bu kadar masrafın altından yalnız başına kalkamayacağı ve motor yakıt yağlarının yüksek fiyatı karşısında bu para müstehliklere de yükletilemeyeceği için, işlenmiş petrol ve muamele vergilerinin indirilmesi suretiyle, satış fiyatlarında hiç bir zam

yapmadan bu plânın tatbiki imkân dahiline girmiştir.

İtalya'nın rafineri planları :

Yeni teşekkül eden «Condor» S. A. per l'Industria Petrolifera Chimica şirketi tarafından Milano civarında 1 milyon ton / sene kapasitesinde bir rafineri tesis edilecektir. Bu şirkete yabancı sermayeler de iştirak edecektir. Bu rafineriye ham petrol, Cineva'dan bir boru hattıyla temin edilecektir. Bu hattın senelik kapasitesi 1.5 milyon ton olacaktır. Bu proje OEEC tarafından kabul edilmiştir.

«Petroleum Refiner»e göre, Societa per l'Industria del Petroleo, Laspeza'daki senevi 600.000 ton kapasitesindeki rafinerisini 1.5 milyon tona çıkarmaya karar vermiştir. İnşaat 1952 ortalarında bitmiş olacaktır.

SARPOM (Caltex ile Fiat S. A. nın sahibi olduğu Societa per Azioni Raffineria Padano Olii Minerali) Milano'da 750.000 tonluk bir rafineri tesisini planlamıştır. Bunun için de ECA, Caltex'e 4.3 milyon \$ lık bir investition garantisi vermiştir. Rafineri Arap petrol rollerini işleyecektir. Ham petrol Savano limanından 150 km. lik bir boru hattıyla nakledilecektir. Bundan başka «Petroleum Times» e göre sermayesi Azienda Generale Italiana Petroli (AGIP) ve Anglo - Iranian Oil Co. nin elinde bulunan Industria Raffiazione Olii Minerali (IROM) sermayesini 1.45 milyar lireten 2.9 milyara çıkarmaya karar vermiştir. Bu yeni sermaye ile, şirket Venedik civarında Porto Marghera'daki rafineri kapasitesini senevi 2.5 milyon tona eriştirecektir. Anglo Iranian Oil Co. bu rafineri üzerinden İran ham petrolünü Orta Avrupa pazarlarına sevketmeyi düşünmektedir. Bunun içinde Venedik'ten Innsbruck'a kadar 300 km. lik bir boru hattının inşasını planlamıştır.

Yeni bir rafineri :

Anomina Italiana Petroli (AIP), 1951 ortalarına doğru, senevi 500.000 ton kapasitesinde bir rafineriyi işletmeye açmıştır. Bununla italya'nın, umum petrol rafinerileri kapasitesi 5 milyon tonu bulmuştur. Harp sonunda umum kapasite ancak 0.5 milyon ton tutmaktaydı.

italya rafineri endüstrisinde gelişme ;

İtalya Endüstri ve Ticaret Vekâletinin bildirdiğine göre 1950 senesinde italyan rafinerilerinde dahili pazarlar için 4.04 milyon ton ham petrol işlenmiştir (1949 dakinden % 30 fazladır).

Motor benzini istihsalı 718.000 ton (1949 da 570.000 ton)

Diesel yakıt maddesi 778 000 ton (1949 da 599.000 ton)

Teshin yağı 1.840.000 ton (1949 da 1.38 milyon ton).

Buna mukabil işlenmiş .mahsuller ithalâtı da artmıştır. 1950 ithalâtından :

Teshin yağı 549.000 ton (1949 da 72.000 ton)

Yağlama yağı 79.000 ton (1949 da 30.000 ton).

Ceman: İtalya'ya ithal edilen ham petrol 1950 de 5.47 milyon tonu bulmaktadır ki, 1949 (3.17) a nispetle % 72 fazladır. İthalâtın bu yükselme seyri 1951 ilk aylarında da devam etmektedir. OEEC, italyan rafinerileri kapasitesinin senevi 9.625 milyon tona çıkarılmasını tasvip etmiştir.

italyan şirketi «Condor», yeni rafineri ve pipeline inşaat programlarını finanse etmek için, sermayesini 3 milyar lirete çıkarmıştır. Manchester Oil Refinery Ltd., bu şirkete ortaktır.

Petrol gazı istihsalı artmaktadır:

1950 iptidalarında İtalya'nın petrol gazı istihsalı şünde 1.2-1.3 milyon m³

iken, 1951 başında bu istihsal günde 2.5 milyon m³ e çıkmıştır. 1950 senesinde umum istihsal 504 milyon m³ olmuştur (1949 da 236 milyon m³). Bir devlet müessesesi olan AGIP direktörünün beyanatına göre, petrol gazı istihsalı 1951 sonunda günde 10 milyon m³e çıkarılmış olacaktır. Hakikaten 1951 senesinin ilk 6 ayında AGIP'in 4 gaz sahasında (Caviaga, Ripalla, Corte Maggiore ve Cornegliano) istihsal günde 7 milyon m³ ü bulmuştur. Bu netice sondaj faaliyetlerinin hızlandırılmasından ileri gelmiştir. 1951 Temmuz sonlarına kadar bu sahada 73 kuyu açılmıştır. Bunun 67 si istihsal sondajdır. Burada 13 makina ile çalışılmaktadır. 1951 senesinin 2 ci yarısı için daha 40 sondaj açılması düşünülmüştü. Bu istihsale mukabil satış oldukça geridir. AGIP tarafından kontrol edilen Societa Nazionale Metanodetti 1000 km. uzunluğunda bir boru şebekesiyle nazârî olarak günde ancak 2.5 milyon m³ gaz sevkedebilecek vaziyettedir. 1951 sonlarında daha 600 km. lik bir boru hattı işletmeye açılacaktır. Turin, Bologna ve Genna boru şebekesi içine alınacaktır.

İtalyan petrol gazı endüstrisi 1951 de beklenen inkişafa vasıl olmuştur. Bir devlet işletmesi olan Societa Nazionale Metanodetti'nin satışı 950 milyon m³ (1950'de 504 milyon m³) ü bulmuştur.

Gaz boru hattı şebekesi 1951 de 1600 km. yi bulmuş ve 2.5 milyon m³ günlük kapasiteye vasıl olmuştur. Gazın fiyatı endüstriyel müstehlikler için 15 liret/m³ dür. Bu fiyat, istihsal masraflarının 20 misli üstündedir. Diğer yakıt maddelerinin az bulunmasından dolayı, müstehlikler bu fiyatı memnuniyetle ödemektedirler.

Petrol ihtiyacı :

«Shell Press Dienst» e göre, İtalyanın 1948/1949 petrol ihtiyacı. 3.3 milyon

ton iken, 1950/1951 de 5.2 milyon tona çıkmıştır. Bu miktar 1952/1953 te 7 milyonu bulacaktır. Sovyet Rusya 1951 sonuna kadar İtalya'ya 100.000 ton ham petrol ve 150-200 bin ton teslin yağı vermiştir.

İSVİÇRE :

İsviçrede petrol arama işleri:

«Erdöl und Kohle» nin verdiği malûmata göre Alman petrol şirketlerinin Almanya'nın Molass-arazisinde, Avrupa'nın, petrol inkişaf işlerini teşvik edici, bugünkü durumdan istifade ederek petrol arama faaliyetlerine hız vermeleri, birdenbire İsviçre'de de alâkadarların petrol araştırmalarına girişmeleri hususunda büyük bir âmil olmuştur. Büyük bir şirket bir çok kantonlarda petrol arama imtiyazı almıştır. Geniş bir programla çalışan bu şirket, jeofizik etütlerinin ikmalinden sonra, istikşaf, sondajlarına geçecektir. Bir çok ecnebi şirketler meyanında, İsviçreli alâkadarlar da, yabancı memleketlerin tekniğinden istifade ederek petrol istikşafı için hükümete müracaat etmişlerdir.

Bu vaziyet karşısında resmi makamlar kantonların maden kanunlarını koordine etmeyi düşünmektedirler. Bu kanunlar hem eskimiş ve hemde bunlarda petrol imtiyazları hakkında hiç bir ahkâm yoktur. Bazı kantonlarda ise hiç bir maden kanunu yoktur. Bundan dolayı hükümet petrol istikşafını teşvik edici kanunların vazını düşünmektedir. Fakat bu yoldaki teşebbüsler muhitte arzu edilen müspet tesiri uyandırmamıştır. Çünkü memlekette münferit kantonların kanun tasarıları için büyük bir faaliyete geçmelerini muhik gösterecek petrolün mevcudiyeti de meşkûttür. Mamafih bir çok kantonlar mali menfaatlarını düşünerek, imtiyaz istiyenlere karşı müsait davranarak teşvik etmek fikrindedirler. Hatta bazı kantonlar pet-

rol imtiyazları bile vermişlerdir ve imtiyaz sahipleri de her ne kadar ilk aramalara başlamışlarsa da şimdiye kadar müspet bir netice alınamamıştır.

İsviçre endüstri ve finans çevresi memlekette petrol aramalarına karşı 1951 senesi içinde passif hatta muhalif davranmışlardır. Bunun sebebini tecrübesi kifayetsiz meslek adamlarının tesirinde kalmış olmalarında aramak doğru olsa gerekir.

Bundan başka, İsviçre mamul maddelerini, harice satan sanayi branşı mahfilleri, İsviçre, kömür ve petrol gibi ihtiyaç maddelerini hariçten tedarik ettiği halde bile, kendi mamûl maddelerini harice satmakta güçlük çektikleri halde, İsviçre'de petrol ve kömür bulunduğu ve ithalâta lüzum kalmadığı takdirde, İsviçre mamulâtını harice nasıl satacakları meselesinin bir problem teşkil edeceği kanaatindedirler.

Yabancı memleketlerin; İsviçre'nin petrol probleminin çözülmesinde alâkadar olmaları, memleket dahilinde, milli ham madde davasının halli bakımından yeni bir hava yaratmıştır. Bazı siyasi çevrelerin, politik sebeplerden dolayı, istikşaf işlerini geriye bırakmak hususunda ki gayretleri, her ne kadar II ci dünya harbinde bir rol oynamış olmakla beraber, pek muvaffak olamayacak gibi görünmektedir.

Almanya'da, Bavyera ve Baden'de petrol aramalarına sıkı olarak devam edilmesi, yakın bir zamanda Alman Mollass arazisinin petrol problemini çözmüş olacaktır ki, bu İsviçre petrol imkânları bakımından pek önemlidir. Çünkü jeolojik şartlar her iki memlekette aynıdır. İçinde petrol ana taşlarının bulunduğu ümit edilen Mollass'ın en derin tabakaları, Bavyera da olduğu gibi İsviçre'de de mevcuttur.

Freiburg kantonu dahilinde petrol arama ruhsatnamesi alan bir İsviçre

grubu namına, Anglo Iranian Oil Co. ninin bir hemşire şirketi olan D'Arcy Exploration Co. jeolojik ve jeofizik tetkikat yapmaktadır. Bu maksat için de evvelce İranda çalışan petrol mütehasısları kullanılmaktadır.

Sir Henry Deterting bir İsviçre seyahatinde bulunduğu zaman St. Moritz de «Bu güzel İsviçre'nin, yüksekliklerinde ve vadilerinde petrol avına çıkılırsa çok yazık olur» demiştir.

İSVEÇ:

İsveç'in petrol istihlâki :

«Petroleum Times» e göre, 1950 senesinde istihlâk 4.5 milyon m³ ile bir rekor yapmıştır. 1949 istihlâkine nispetle 1.13 milyon m³ bir fazlalık vardır. 1950 de 4,5 milyon £ veya 100 milyon \$ kıymetinde teshin yağı ithal edilmiştir (1949 a nisbetle % 25 fazla).

«Petroleum Press Service» e nazaran, İsviçte kullanılan motorlu nakil vasıtalarının adedi 1949 sonunda 281.000 den 1950 sonunda 338.000 e çıkmıştır. Bu adet 1951 temmuzunda 584.000 e çıktığına göre 1951 senesi petrol istihlâki İsveç için yeni bir rekor senesi olacaktır.

İSPANYA:

U.S — Bureau of Mines'in verdiği malûmata göre, İspanya'daki petrol şisti yatakları rezervi 100 milyon ton tutmaktadır. Bunun ekstraksion ile alınabilecek bitum miktarı % 10 dur. Bu suretle 40 sene müddetle senede 225.000 ton şist petrolü istihsal edilebilecektir. İspanya'nın bugünkü petrol istihlâki senede 1 milyon ton olduğuna göre, petrol şistinden yapacağı istihsalın İspanya petrol ekonomisindeki, önem kendiliğinden tebarüz eder.

Puer tolano petrol şistlerinden, şist petrolü istihsalı için atılan ilk adım, 50.000 Kw lık bir elektrik santralının

işletmeye açılması olmuştur. Umum tesis 1952 başlarında işletmeye açılmış olacaktır. Bu suretle senede 1.2 milyon şist işlenecek ve bundan 140.000 ton şist petrolü elde edilecektir.

BELÇİKA :

«Petroleum» dergisine göre, Compagnie Financiere Belge des Petroles (Petrofina) in hemşire şirketlerinden (Tochter Gesellschaft) biri olan Candian Fina Oil Ltd. şirketi 4 milyon \$ bir sermaye ile Alberta'da petrol aramalarına iştirak etmiştir.

Antwerpen'de yeni bir petrol limanı tesis edilmiştir. Liman 28.000 tonluk süper tankerlerin yük boşaltmasına müsait olacak büyüklüktedir. 2.2 milyon ton kapasitesinde olarak inşa edilmekte bulunan 2 rafineriye ham petrol nakli bu liman vasıtasıyla temin edilecektir.

Belçika'nın ilk büyük rafinerisi işletmeye açılmıştır :

Societe Industrielle Belge des Petroles S. A. (AIOC* ve Petrofina'den herbiri % 50 nisbetinde bu şirkette hissedardırlar) tarafından Antwerpen'de inşa edilmekte olan rafineri 1951 Ekim ayında çalışmaya başlamıştır. Rafinerinin kapasitesi 1.4 milyon ton/ senedir. 1.3 milyon ton/ sene kapasitesinde olan diğer büyük bir rafineri Esso Standard tarafından Antwerpen'de inşa edilmektedir. Bu rafinerinin inşaatı 1952 de bitecektir. Bunların yanında Antwerpen'de mecmuu kapasitesi senede 300.000 tonu bulan daha üç küçük rafineri (Albatros, Atlas, Radian) ve kapasitesi 160.000 tondan 350.000 tona çıkarılacak olan diğer bir rafineri (R.B.P.) çalışmaktadır. Antwerpen'de mevcut rafinerilerin bugünkü mecmuu kapasitesi 2.05 milyon tonu bulmaktadır. Bu miktar Esso Standard rafinerisinin inşası sonunda 3.35 milyon tona çıkacaktır. Bundan başka

Belçika'da Gent'te Shell'e ait 100.000 tonluk kapasitede bir rafineri mevcuttur.

Societi Industriella Belge des Petroles'in Antwerpen'de 1951 ekim ayı esnasında işletmeye açılan ve 1.4 milyon ton/senelik kapasiteyi haiz bulunan rafinerisinin 2 milyon tonluk bir kapasiteye çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu suretle Benelux memleketlerinin ve işviçre'nin artan ihtiyaçları karşılanmış olacaktır. Bu rafineri mahsulleri BP ve Purfina markası altında piyasaya çıkarılacaktır.

DANİMARKA :

«Oil and Gas Journal»in verdiği malûmata göre, tanker inşaat şirketi A.P. Moller 100.000 ton/ sene kapasitesinde Kopenhag'da bir termik crack tesisatının inşasına karar vermiştir.

Rafineri bilhassa ağır teshin yağı işleyecek ve bundan günde 100.000 m³ gaz, 11.000 galon sıvı gaz, 300 varil motor benzini ve 725 varil de, aromatik muhallil maddeler dahil, diğer mahsuller elde edecektir.

AVUSTURYA:

Avusturya hükümeti Kanada Petrol Şirketi Van Siclé'e, Graz Petrol havzasında sondajlarla petrol arama imtiyazını vermiştir. Zistersdorf'ta yapılan sondajlar prodüktif çıkmıştır. Socony Vacuum Oil Co. ve Royal Dutch Shell'in müsavî hisse ile iştirak ettiği petrol arama şirketi, Avusturya'nın Amerikan işgali altındaki sahada tecrübe sondajları yapmaktadırlar.

«Press» (Viyana)'in bildirdiğine göre öteden beri tasarlanan Linz rafineri projesi değişik bir şekilde tekrar aktüel olmuştur. 300.000 ton/senelik kapasitede, bir rafinerinin inşası düşünülmektedir. Bu rafinerinin esas istihsalini karbüratörlü motorlar için yakıt maddeleri teşkil edecektir. Bunun için-

dirki, modern bir Crack tesisatının inşasında nazarı itibara alınmıştır. Socony Vacuum Oil Co. bu proje ile alâkalıdır.

«Erdöldienst» e göre Sovyet petrol idaresi Tuna nehrinin güney sahilinde bir çok counter flush sondajları yapmaktadır. Neticeler memnuniyet vericidir. 2 gaz sondajı sona erdirilmiştir. 2 ağır Rotary makinası Enzersdorf'da çalışmaktadır. Burada ve Schwador'ta ümitli strüktürlerin bulunduğu öteden beri malûmdur. Eskiden yapılan sondajlarda, ne petrole nede gaza rastlanmamıştır.

Viyana havzasının Tunanın kuzey kısmındaki çalışmalardan elde edilen tecrübeler göre, eski sondajların kâfi derecede derinlere indirilmediği ve sondajların yanlış yerde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Sovyet petrol idaresi March sahasının kuzey kenarında ve Bockfliess civarında yeni bir petrol sahası bulmuştur. Bockfliess No. 1 kuyusu 2300 metreden (Helvet) istihsal yapmaktadır. Bockfliess No. 2 nin istihsal yaptığı horizon, civarındaki Matzen petrol sahasının istihsal horizonuna (Motzengresi) tekabül etmekte olduğuna bakılırsa, Bockfliess sahasının, Matzen petrol sahasının batıya doğru temadisinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

İstikşaf işleri için ECA - Doları:

«Oil and Gas Journal»e göre, Socony Vacuum Oil Co. ve Shell grubunun bir tali (hemşire) şirketine Avusturya - İngiliz - Amerikan işgal sahasında petrol sondajları için ECA'dan 442000\$ verilmiştir.

«Erdöl Zeitung» (Viyana)'a göre Avusturya petrol istihsali, bir rekor senesi olan 1950 de 1.5 milyon ton olmuştur, 1951 de 1.8 milyon tona yükselmiştir.

Avusturya petrol sahalarını idare eden Rus makamatı, yeni keşfedilen Matzen ve Aderklaa petrolarının işletmeye açılmasını tacil etmektedir. Bu yüksek istihalden dolayı 1950 Ekiminden beri, istihsalin % 50 sini Avusturya'nın kendi dahili ihtiyacını karşılamak için kullanmasına Ruslar tarafından müsaade edilmiştir.

Polonya kömür fiyatlarının yükselmesinden dolayı Avusturya'nın en büyük demir ve çelik fabrikalarının işletilmesi için, bundan böyle teshin yağı kullanılacaktır. Bunun için de lâzım gelen mühim miktarda teshin yağı Avusturya - Rus petrol idaresi tarafından Sovyet - Avusturya petrol ticaret şirketi (O Rop) vasıtasıyla temin edilecektir. Bu yakıt maddesi değişikliğinden dolayı ceryan maliyet fiyatı % 5-8 nispetinde düşecektir.

Avusturya'da Sovyet sondaj faaliyeti artmıştır:

«Die Tat» (Viyana) resmi makamata atfen aşağıdaki malûmatı vermektedir. Ruslar bütün gayretlerini sarf ederek harp sonundanberi, iki misline çıkardıkları Avusturya ham petrol istihsalini şimdi tekrar % 100 arttırmaya karar vermişlerdir.

Tuna güneyinde kâin petrol sahası için koydukları 1 milyon \$lık bir sermaye ile çok ümit verici yeni sahalara keşf etmişlerdir. 1951 senesi sonlarında senelik istihsal 1.8 milyon tonu bulmuştur.

Gaz erupsiyonu :

«Erdöldienst» (Viyana) nın verdiği malûmata göre, 20 Kasım 1951 de Prottes civarında Matzen petrol sahasında tekrar bir gaz erupsiyonu olmuştur. Sondaj yapılan bir kuyuda çimentolama ameliyesinin yanlış yapılmasından dolayı, gaz gaz, horizonundan satha yakın tabakalara girmiş ve bazı civar

sondaj kuyularından dışarıya püskürmüştür. Kuyulardan biri ateş almışsa da söndürülmüştür. Diğer bir kuyu ağzında, bir krater teşekkül etmiş ve sondaj kulesi çökmüştür. Diğer üç kuyuda gaz, boruların dışından geçerek yukarı çıkmış ise de, ciddi bir zarar vermemiştir.

Gaz, Pannonien ve Sarmatien'deki gaz horizonundan neşet etmektedir. Petrol sahasının tortonienne ait petrol horizonu bu gaz erupsiyonundan müteessir olmamıştır.

YUGOSLAVYA :

«Erdöldienst» (Viyana) nın bidirdiğine göre, Dolnja, Lendava petrol sahasından Zagreb'e (140 km.) bir petrol gazı boru hattı döşenilmesi düşünülmektedir. Şimdiye kadar bu gazdan istifade edilemiyordu. Boru hattının nakil kapasitesi günde 900.000 m³ olacaktır.

Zagrep'te petrol istihsalı ve işlenmesi için bir petrol enstitüsü (Institute za Naftu) kurulmuştur.

ROMANYA :

«Shell Press Dienst» in verdiği malûmata göre, 1950 senesinin ilk yarısında petrol istihsalı, plândaki istihsalin % 96 sını bulmuştur. 1 ocak 1951 tarihinde başlayan 5 senelik plâna göre 1955 senesine kadar bugünkü istihsal iki misline çıkarılacaktır. Romanya makina endüstrisi memleketin ihtiyacı olduğu sondaj teçizatının büyük bir kısmını imal edebilecek duruma gelmiştir.

Romanya parlamentosu tarafından 14 aralık 1950 de verilip de, «La Roumanie Naouvella» dergisinde 1951 ocağında yayınlanan bir karara göre, 5 senelik plân (1951/55) mucibince bugünkü petrol ve gaz istihsalini hesap etmek mümkün olmuştur. Bu plânın 4. cu maddesine göre, 1955 senesinde ham petrol istihsalı 10 milyon ton ve gaz is-

tihsali de 3.9 milyar m³ olacaktır. Plânın 6. cı maddesine göre ise bu istihsal petrolde, 1950 senesindeki istihsalin % 83 ünü, gazda ise % 104 ünü tutacaktır. Bu hesaba göre :

1950 petrol istihsalı 5.464 milyon ton

1950 de gaz istihsalı ise 1.917 milyar m³ eder.

1950 istihsalı hattızatında, 1949 istihsalinin % 135 ini bulması lâzım iken disiplinsizlik, sabotaj ve bürokrasiden dolayı bu istihsalin ancak % 113.5 üne varabilmiştir. Buna göre 1949 senesi petrol istihsalı 4.814 milyon ton olması lâzımgelir. Bu miktar «Petroleum Press Service» in tahmin ettiği 4.3 milyon tonun üstündedir. Buna mukabil "Welt" in 1951 ocak ayında Bükreş'ten verdiği hususî malûmata göre, 1949 istihsalı 3 milyon tonu geçmemiş ve 1950 istihsalı ise bu miktarı bulmamıştır.

Sovyet Rusya'nın yardımıyla 1951 petrol istihsalı 1950 senesine nispetle % 22 artmıştır. İstikşaf sondajlarının miktarı iki misli artmıştır. İstihsalde Sovyet Rusya çalışma metodları tatbik edilmiştir.

Yabancı memleketlerin tahminine nazaran Romanya'nın 1950 istihsalı 4.3 milyon tonu bulmuştur. "Prawda" nın verdiği habere göre 1951 senesi petrol istihsalinin 5.2 milyon tona eriştiği hesap edilebilir. Bununla Romanya'nın 5 senelik plânında tespit edilen tonaja erişilememiştir. Bu plâna göre Romanya 1950 senesinde 5.464 milyon tonluk bir istihsal yapmış olacaktır. Romanya petrol endüstrisinin II. ci dünya harbinden sonraki inkişafına dair doğu zonu petrol mütehassısı B. Gastmann bir makalesinde esaslıca malûmat vermektedir (Verilen erkânı hakkında mesuliyet otoriteye aittir).

Romanya petrol endüstrisinin 1945 - 1950 senelerindeki inkişafı :

Sene	Yapılan sondajlar (1000 m. olarak)	İstihsal (1000 t. ol.)
1938	288	6.870
1945	145	4.636
1946	134	4.193
1947	163	3.810
1948	320	4.310
1949	480	4.720
1950	650	5.350
1955 (plân)	1.250 (*)	10.000

Romanya rafinerileri hakkında bazı malûmat :

1947 senesinde istihsal edilen miktarlar :

Benzin	1.086.000 ton
Petrol	482.000 ton
Ağır yağ	1.734.000 ton
Yağlama yağı	82.000 ton

1955 senesi için tespit edilmiş benzin miktarı 3 milyon tondur. Bundan başka 5 senelik plânda Romanya pipeline'lerinin transport kapasitesi senede 2.6 milyon ton arttırılacaktır. 5 senelik programın tatbikine başlanırken, Romanya'da 900 km uzunluğunda 5 boru hattı vardı. Petrol kuyularını rafineriye bağlayan 2100 km lik boru hattı burada hesaba katılmamıştır.

Romanya'nın 5 senelik plânına alt aşağıdaki malûmat dikkate değer :

1955 senesine kadar 1.250 milyon metre sondaj yapılacaktır. Bunun 550.000 metresi istikşaf sondajı; 700.000 metresi istihsal sondajı olacaktır. Bu tezayüt % de olarak gösterilmediği için 1950 senesinde kaç metre sondaj yapıldığı hesap edilememiştir.

Rafineri istihsalinde 1950 senesine nazaran % 226 kadar bir artış plâna alınmıştır (burada yalnız % de olarak

gösterilmiştir) Rafineriden elde edilecek benzin miktarı, rafineride yapılacak yeniliklerle % 30 artacaktır.

Pipeline kapasitesi senede ham petrol ve rafineri mahsulleri için 2.6 milyon tonu bulacaktır (= % 150). Buna göre 1950 kapasitesi 1.25 milyon ton demektir. 213 km lik bir gaz boru hattı, Transilvanya petrol sahasından istihsal edilecek gazı, Stalin, Baca ve havalisine sevkedecektir. 1955 de gaz-pipeline kapasitesi iki misline çıkarılmış olacaktır.

5 senelik plânda petrol endüstrisi için yatırılacak sermaye 129 milyar Lei ve petrol gazı endüstrisi içinde 12.3 milyar Lei'yi bulacaktır. Bu miktar petrol endüstrisine yatırılmış 1.330 milyar Lei lik umum sermayenin % 10 u demektir. İlmî araştırmalar ve jeolojik tetkikler için 3.7 milyar Lei tahsisat konmuştur.

Rezervler :

Resmî malûmata göre, Romanya'nın petrol rezervleri 95 milyon ton ve petrol gazı rezervleri ise 610 milyar m³ olarak tahmin edilmektedir. Bu gazın 35 milyar m³ ü petrol istihsal esnasında elde edilecek gaza aittir (Buna mukabil taş kömürü rezervleri 31 - 42 milyar, linyit rezervleri 2.4 - 2.8 milyar ton turp rezervleri ise 76-200 milyon ton, arasında olarak tahmin edilmektedir).

POLONYA ;

Polonya harpten evvel 500.000 tondan fazla petrol istihsal ediyordu ve istihlâki de 400.000 tondan fazla değildi. Bugün ise ihtiyaçlarının 2/3 ünü dışardan temin etmek mecburiyetindedir.

Polonya'nın bugünkü petrol istihlâki eski Alman arazisini üzerine aldığı için, 600.000 tona çıkmıştır. Buna mukabil, petrol istihsalı, en prodüktif Galiçya petrol sahalarının Rusya'ya geçmiş olmasından dolayı, çok azalmış-

tır. Polonya petrol istihsalı 1949 da 166.000 ton, 1950 senesinin ilk üç ayında bu istihsal, (1939 senesinin ilk üç ayına mukabil) ancak % 5 kadar artmıştır.

Yayınlanan 6 senelik programa göre, istihsal 1955 te 349.000 tonu bulmuş olacaktır. Blech Hammer ve Heydeberek'deki hidrogenasyon tesislerinden ve diğer bir Fischer - topsch tesisinden sentetik suretiyle yapılan istihsal senede 100.000 ton kadardır. Her ne kadar 1949 de 200.000 ton teshin yağına tekabül eden kaloride 200 milyon m³ petrol gazı istihsal edilmiş ise de, tabiatile bu her yerde petrol ve petrol müstekatının yerini tutamamaktadır. Bundan dolayı, Polonya vâsi miktarda petrol ithaline muhtaçtır. İngiltere ile yapılan bir ticaret anlaşmasında, 1949 da, ortadoğudan 180.000 ton ithal edilmiş olup bu miktar 1953 de 200.000 tona çıkarılacaktır. 1949 da Rusya, Romanya ve kısmen Almanya'nın doğu zonundan 200.000 ton kadar işlenmiş petrol ithal edilmiştir.

Pipeline inşaatı :

Varşova'nın petrol gazı ihtiyacını temin etmek için, pipeline inşasına, Polonya information bürosunun bildirdiğine göre, 1950 senesinin Mayısında başlanmış ve 16 Aralık 1950 de itmam edilmiştir. Bu gazdan motorlu arabalar da istifade edecektir. Bunun içinde şehrin muhtelif yerlerine gaztank yerleri tesis edilmiştir. Bundan başka Varşova civarındaki endüstrinin bu gazdan istifadesini temin için, 6 senelik programda, 1.100 km. lik gaz boru hattı şebekesi düşünülmüştür.

Gaz, sade teshin maddesi değil, aynı zamanda petrol - kimya endüstrisi için, ham madde olarak kullanılacaktır.

Polonya'nın petrol temini şansları :

II. ci Dünya harbi neticesinde, Doğu Galiçya'da Boryslav merkez olmak

zûere, en kıymetli petrol sahalarının Sovyet Rusya'ya terk edilmesinden sonra, geriye kalan petrol sahalarının tükenmiş olmalarından dolayı, büyük istihsal için bir konu teşkil edemeyeceği Polonya jeologları tarafından bildirilmiştir. Buna mukabil Polonya iktisadi devlet idaresi aksine karar vermiştir.

Polonya information bürosunun bildirdiğine göre, geriye kalan Krosne, Gorlice ve Jasielsk gibi en mühim petrol sahalarının tekrar ele alınması kararlaştırılmıştır. Eskimiş tesisatı tekrar modern bir surette ihya etmek için büyük sermayeler vaz edilecektir. Eski istihsal sondaj sistemi yerine Rotary sistemi kabul edilmiştir. Şimdiye kadar yapılan sığ sondajlar yerine; 1000 metrelik sondajlara başlanmıştır. Katiyetle ümit edildiğine göre, 1955 te 394.000 tonluk bir istihsale erişilecektir. Halbuki 1949 da 166.000 tonu ve 1950 istihsalı ise 180.000 tonu geçmemiştir. Arada Polonya petrol enstitüsü tarafından muhtelif yerlerde istikşaf sondajlarına da başlanmıştır.

Polonya devlet jeoloji enstitüsünün görüşüne göre, bu sondajların bir kısmından müspet neticeler alınacaktır. Bu suretle, 1955 senesinde varılması istenilen istihsalin üstünde bir istihsal imkânı mümkün olacaktır. Bundan başka sentetik benzin için, Almanlardan kalan (Blechhammer Heydebreck, Auschwitz) hydrogenation tesislerini tekrar işletmeye açmağa ve aynı zamanda yeni tesisler inşasına da karar verilmiştir. Bu arada ham madde olarak, Polonya'da oldukça mebzul petrol gazı kullanılacaktır. Polonya'nın visibl petrol rezervleri 2.7 milyon ton olarak kabul edilmiştir. Yeni istikşaf çalışmaları bu rezervi hiç şüphesiz genişletecektir.

Polonya'da petrol mahsülleri sarfiyatı, harpten evvel, adam başına 13.7 kg. iken 1947 da 19 kg. a çıkmıştır.

Bu miktar nakil vasıtalarının ve ziraatin motorize edilmesinden dolayı 1955 de, adam başına 57 kg. a çıkacaktır. Adet olarak gösterirsek istihlâk harp-evvel 450.000 ton, 1947 de 556.000 ton iken 1955 te 1,5 milyon tonu bulacaktır. 1955 de bütün eşya nakliyatının % 22 si motorla temin edilecek ve Polonya ziraat işlerinde 80.000 traktör çalışacaktır. Bugünkü ve istikbaldeki petrol istihsalâtı bu ihtiyaca kâfi gele-meyeceği için, Polonya daha bugünden petrol mahsülleri ve ham petrol ithaline mecbur kalmıştır. Bunları Rusya ve Romanya'dan temin edeceğini ümit etmektedir.

Bundan başka Polonya Sterling sahasından (ortadoğu) ham petrol ithal etmektedir.

Polonya'da "synthese,, endüstri sinin kurulması :

Polonya'nın 6 senelik iktisadî plânı, kimya endüstrisini, madencilikten sonra, Polonya'nın en önemli ekonomik bir faktörü haline getirecektir. Bu plâna göre, kimya endüstrisinde prodüksiyon, 1949 a nispetle 3.5 misline ve 1938 senesine nazaran 8 misline çıkarılacaktır. Bu istihsal çoğalışında sentetik kimya büyük bir rol oynayacaktır. Sentetik benzin, yağ asitleri, muhallil ve sunî maddeler vesair istihsalı için yeni tesisler inşa edilecek, mevcutlarda genişletilecektir. Yalnız sentetik benzin istihsalı 1955 e kadar 1949 senesi istihsalinin 6 misli arttırılacaktır. Auschwitz civarındaki Dworykimya-kombinalarında 1955 senesine kadar, senede 1 milyon ton miktarında düşük kıymetli kömür işlenebilecek ve bunlardan muharrik maddeler istihsal edilecektir.

Polonya 1951 de petrol istihsalini 1950 senesine nispetle ancak % 8 arttırabilmiştir. 1950 senesindeki 180.000 ton istihsale karşı 1951 de 195.000 ton istihsal yapılmıştır. Buna mukabil 1951

de rafineri istihsalinde % 46 gibi bir artış kaydedilmiştir. Mamafih bu miktar, plâna göre mecbur olduğu istihsalin % 85 ine tekabül etmektedir.

SOVYET RUSYA :

«Brennstoff Chemie» dergisinin verdiği malûmata göre, Rusya'nın 1950 senesinde umum endüstri istihsalâtı, 1945 senesine nispetle % 65, 1940 senesine nispetle % 51 fazladır. Petrol istihsalı 1950 senesinde 37.6 milyon (1945te 19.3 milyon ton, 1940 senesinde 31 milyon) tonu bulmuştur. Petrol sahasında 4.cü 5 senelik plânda (1946-1950), tespit edilen seviyeye her yerde erişilememiştir. Daha 1942 de petrol istihsalı 54 milyon tonu bulacaktı. Fakat 1950 senesi için bu rakkam 35.4 milyon tona indirilmiştir. Az istihsal Kafkasya dahil, memleketin batı ve güney sahalarında bilhassa kendini göstermiştir. Burada istihsal 16.6 milyon tonla, 1940 senesi istihsalinden 10 milyon ton daha aşağı düşmüştür. Rusya'nın diğer petrol sahalarında, bilhassa Ural-Volga sahasındaki istihsal, yukarda, bildirilen düşüklüğü fazlasıyla telâfi etmiştir. Bu sahalarda, 1950 için tespit edilen 12.7 milyon ton yerine 21 milyon ton petrol istihsal edilmiştir. Bu suretle sahanın 1940'daki istihsalı 6 misli fazlalaşmıştır. Umumiyetle Rusya'da petrol, enerji istihsalinde başta gelmektedir. Sebebi elektrik ve kömürdür. Rusya'nın merkezinde, Hazer denizinin kuzey kenarında Petsora havalisine kadar uzanan, «İkinci Bakü» baş petrol sahası vardır. Burada istihsal henüz yeni başlamıştır. Bu merkezî sahada istihsal 1940 da 3 milyon ton iken 1950 de 18.8 milyon tonu bulmuştur. Bugün bu saha, Rus petrol istihsalâtının yarısını temin etmektedir. Sovyet doğu kısmında mühim olarak iki petrol sahası daha vardır. Biri Türkistan'da Afganistan'ın kuzeyinde Fergana, diğeri ise Sa-

halindedir. Bu sahalardan herbiri senede 1 milyon ton istihsal yapar.

Petrol gazı istihsalı 1950 de 8.4 milyar m³ olması lâzım gelecekti, fakat istihsalde artış çok az olmuştur.

Bakü sahasının petrol istihsalinin düşüklüğüne bakarak, 1871 den beri işletilen ve şimdiye kadar 800 milyon ton petrol veren bu sahadaki petrol rezervinin tükendiğine hamletmemelidir. Burada eylevm büyük petrol rezerveleri mevcuttur, yalnız pek derinlerde olduğu için istihsalde güçlük çekilmektedir.

Ruslar 6000 metre derinliğinde kuyular açmaya başlamışlardır. 1960 senesinde istihsalin 60 milyon tona çıkacağı ümit edilmektedir. Bundan başka, son senelerde yeni petrol sahaları keş edilmiştir. Bunların başlıcaları Poltova, Çangirtaş, Sibirya'da Tolbe nehri civarında, Olekminsk, Anga Permaja, Sysranj arazisinde Saborowk sahalarıdır. Yeni bulunan 46 strüktür işletmeye verilmek üzere dir. Daha 45 sahada araştırmalar devam etmektedir.

Denizaltı petrol zuhurlarının önemi artıyor :

Son on sene zarfında Sovyet Rusya'nın doğu sahalarındaki petrol endüstrisi istihsalı gittikçe ehemmiyet kazanmaktadır. Sovyet resmi raporlarına göre, doğu rayonunun geçen seneki istihsalı umum istihsalâtın % 44 ünü bulmaktadır (1940 da % 12 idi). Doğu sahasının bu ehemmiyetine rağmen Rus petrol istihsalinin merkezini, eskiden olduğu gibi, yine Kafkas petrolleri ve bilhassa umum istihsalin % 40 ını veren Bakü sahası teşkil etmektedir. Bu münasebetle Azerbaycan Cumhuriyeti petrol endüstrisi tarafından yayınlanan bir yazıda Bakü sahası petrol endüstrisi, Sovyet Rusya'nın diğer petrol sahalarındaki çalışmalara uyararak verimli, yüksek bir istihsal taahhüt etmiştir. Bu yazıya göre 1951 istihsalı, plâna göre

tespit edilenden 200.000 ton daha fazla olacağı ve bilhassa denizaltı istihsalinde 1950 senesine nazaran % 36.9 nispetinde bir artış kayıt edileceği tebarüz ettirilmiştir. Bununla, Bakü sahası denizaltı petrol zuhurlarının ehemmiyeti teyit edilmiş oluyor. Daha 1950 de deniz altı istihsalı, 1949 senesine nispetle % 30.3 artmıştır. Bu yazıdan Bakü sahasındaki petrol endüstrisinin verimi düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayıdırki 1951 senesindeki gerek petrol istihsalindeki ve gerekse rafineride çalışan işçilerin miktar ve kalitelerinin yükseltilmesi düşünülmüştür.

Ufa ve Emba petrol sahasından alınan sondaj randımanları :

«Erdöl und Kohle»den alınmıştır.

Sıkı çalışmalar sayesinde, istihsal sondajlarının açılmasındaki sürat 1951 senesi zarfında % 43 arttırılmıştır. 1951 senesindeki delme randımanı makina başına ayda 1166 metreyi bulmuştur. Ufa sahasında ve II ci Bakü havzasındaki tabakaların, Kafkasya petrol sahasına nispetle çok sert olmasıyla temayüz ettiği için, sondajlardan alınan bu randıman çok iyi olarak tavsif edilmektedir.

Sovyet Emba petrol sahası, plânda tespit edilen istihsal fazlalığını (1950 de Emba sahası istihsalı 1.3 milyon ton) 20 Kasım 1951 de temin edeceğini ümit etmektedir.

Emba petrol sahasında sondaj randımanı makina başına ayda 1100m. tutmuştur. Buradaki sık sık tektonik arızalar gösteren tuz tabakalarında, sondaj faaliyetleri hızlandırılmış ve 1300 m. derinliğine kadar inilmiştir. Bakü sahasında en mühim petrol trust'larından olan Molotowheft'in işçileri ve mühendisleri 1951 senesinin 15 Kasımına kadar senelik istihsal plânında tespit edilen miktarda istihsal yapacaklarını ve geriye kalan 1½ ay zarfında da on binlerce

ton petrolü Sovyet Union'unun emrine amade kılacaklarını taahhüt etmişlerdir. Bakü havzasının bir çok petrol trustları istihsalini fazlalaştırmak için bir yarışa girmişlerdir.

1951 Sovyet petrol endüstrisi :

«Erdöl und Kohle»nin verdiği malûmata göre, Sovyet Rusya endüstrisi 1950 istihsalinin 37.6 milyon ton olduğu ve Sovyet makamlarının 7 Kasım 1951 tarihinde petrol endüstrisinin senede vatası 4.5 milyon ton bir artış kayıt ettiğini bildirir demeci göz önünde tutulursa, Sovyet petrol endüstrisi 1951 istihsalinin takriben 42 milyona eriştiği hesap edilebilir. Sovyet petrol istihsal sahaları meyanında doğu sahasının (II. ci Bakü bu sahasıdır) umumi istihsaldeki payı gittikçe artmaktadır. Baku'nun 1951 istihsaline % 40 ve II ci. Baku'nun % 30 ile iştirak ettiği kabul edilebilir.

Bundan başka Rusya'da esaslı jeolojik araştırmaları ve istikşaf sondajlarıyla yeni petrol sahaları tespit edilmiş ve yeni petrol horizonları bulunmuştur. Bu sayede Sovyet petrol rezervleri önemli bir surette artmıştır. 1951 senesi esnasında, 6 milyon ton/sene mecmuu kapasitesinde bir çok rafineriler işletmeye açılmıştır. Aynı zamanda detaylar hakkında fazla malûmat verilmeyen büyük petrol ve gaz pipeline'lerinin inşası sona ermiş ve işletmeye açılmıştır. Resmî makamın verdiği malûmatta tebarüz ettirilen istihsal muvaffakiyetleri yanında, 1951 de bilhassa bu istihsal artışlarında temayüz eden, petrol trust'larının yan yana sıralanması dikkate değer. Bunların başında «Baschneft», yani Başkır Sovyet Cumhuriyeti endüstrisi (Ufa sahası); Kuibschef neft, Krasnodar neft, Kazakistan neft, «Stratof neft» ve Molotof neft (perm) trustları takip etmektedir. Bunların arasında Bakü sahasının ismi geçmediğine bakılırsa istihsalde bu sahanın geri kaldığı anla-

şılmaktadır. Burada yalnız «Asmorneft» in yani Azerbaycan'ın denizaltı petrol zuhurlarının ismi geçmektedir. Buna mukabil «Asneftsawodyı» Bakü sahası rafinerileri senelik plân istihsalini başarmışlardır.

Bundan başka, Rus rafinerileri kapasitesinin arttığı ve en yeni vasıtalarla teçhiz edilerek kalitesinin de yükseltildiği bilhassa tebarüz ettirilmiştir. Petrol teçhizat endüstrisinde de büyük terakkiler görülmüş ve bu meyanda makina fabrikalarının istihsalı 1951 senesinde % 22 artmıştır. Buna mukabil, sondaj işlerinde istenildiği gibi neticeler alınmadığı açıklanmaktadır. Sondaj çalışmalarında evvelce tespit edilen sürat temposu temin edilememiştir. Doğu sahalarında, türbin istimali genişletilmiş olmasına rağmen, delinen tabakaların sertliği, ilerlemede fena tesirler yapmıştır. İstihsalde de arzu edilen intizama erişilememiştir. Bir çok işletmelerde, istihsal Aralık ayı başında yavaşlamış, senelik plân istihsaline erişmek için ay sonuna kadar istihsal temposu bilhassa hızlandırılmıştır. 1952 senesi içinde, petrol endüstrisine ağır vazifeler yükletilmiştir. 1960 senesi için erişilmek istenilen 60 milyon tonluk istihsale bir an evvel vasıl olmak için bütün imkânlardan istifade edileceğine bilhassa işaret edilmektedir.

Rafineri:

«Petroleum Press Service» mecmuasına göre, rafineri kapasitesi, 1947 de senede 27.4 milyon ton iken 1948 de 31.5 milyon tona çıkmıştır. Bu miktar 1950 senesinde 35 milyon tonu bulmuştur.

Yeni bir bitümlü şişt zuhuru ;

«Schlaegel und Eisen» e göre, Peipus gölünün doğusunda Slanzy civarında yeni bir petrolü şişt yatakları bulunmuştur. 1950 senesinde 2 kuyudan 120.000 ton istihsal yapılmıştır. Slanzy

civarında bir taktir tesisatı kurulmaktadır. Şimdiki halde buradan çıkarılan petrolü şişt Estland'daki tesislerde taktir edilmektedir.

1950'de Sovyet motorlu vasıtaları imalâtı;

Sovyet Rusya'da motorlu vasıtalar imalâtı, 1950'de, 350.000 kamyon, 150.000 otomobili bulmuştur. 1929 da motorlu vasıtalar imâlâtı 1.500 idi. Bu adet Sovyet Information bürosunun verdiği malûmata göre, 1932 de 25.000 1933 de 50.000 ve 1937 de 200.000 e çıkmıştır. Kamyonlar Rusya'da işlemekte olan motorlu vasıtaların % 70 ini teşkil etmektedir (USA da % 20 sini).

Sibirya kutup mıntakasında petrol:

Son senelerde yapıları petrol prospeksiyonların en dikkate değer neticesi, Sibirya'nın kuzey sahilinde kutup mıntakasında yeni petrolün keşfedilmiş olmasıdır. Rus jeologları, 1933 senesinde Leningrat maden enstitüsünün 100 seneden beri toplanan jeolojik arşivlerinin tetkiki neticesinde, Sibirya mıntakasında petrol toplanmasına müsait strüktürlerin mevcut olması lâzım geleceği kanaatına varılmıştır.

J. P. Tolmachew, Kuzey Sibirya'daki tektoniğin, Amerika'nın Golf sahilindeki tuz stokları strüktürlerine uyduğuna işaret etmiştir.

L. Simirnof, batıda Yenisei ile, doğuda Lena arasında bir senklinal'in mevcut olduğunu ve bunun güneyinde Sibirya platformunun yaşlı formasyonlarıyla ve kuzeyde ise Taymyr dağlarıyla tahdit edilmiş bulunduğunu söylemiş ve bu senklinali dolduran tabakaların yer yer tuz stokları tarafından delindiği ve bunların yapısının petrol toplanmasına müsait olduğu hususunda nazarı dikkati çekmiştir. Bu projeyi kabul eden jeologlardan hiç biri, kutup mın-

takasında çalışmamış olduklarından araziyi tanımıyorlardı. Buna rağmen bu proje resmî makamlar üzerinde büyük bir tesir bırakmıştır. İki hafta sonra para, personel ve petrol aramaları için lüzumlu bütün cihaz ve aletler tedarik edilmiştir. Bütün expedition'un idaresi kuzey Sibiryaya askeri komutanlığına bağlanmış, jeoloji ve sondaj işleri Smirnof emrine verilmiştir. 70 kişi ile beraber Rusya'nın en iyi sondaj makineleri ve diğer malzeme ve bina aksamı Archangelsk'den gemiye yükletilmiş, Nordwik körfezinde karaya çıkarılmıştır. Boşaltma ameliyesi esnasında mütihş bir soğuk hüküm sürüyordu, buna rağmen Nordwik'te ilk sabit kamp meydana getirilmiştir. O civarda mevcut kömür yataklarından teshin için istifade edilmiş ve bilhassa sondaj tesisatı için elektrik enerjisi istihsal edilmiştir. İlk etütler neticesinden bir kaç hafta sonra sondaj kuleleri kurulmuştur. Donun 550 metre derinliğe kadar tesirini göstermiş olması, sondaj işlerini çok güçleştirmiştir. Her ne kadar donmuş kumlar ve killer içinde sondaj ameliyesi iyi terakkiler kayıt etmiş ise de, sondaj için kullanılan çamur meselesinde büyük güçlükler meydana çıkmıştır. Tatlı su donduğu gibi, donun nüfuz ettiği derinliğe kadar kullanılmasına karar verilen tuzlu su da, donuyordu. Bir çok müşkilâttan sonra, Nordwik'te 74.üncü arz dairesi üzerinde şimdiye kadar tanınan petrol sahalarından kuzey kutbuna en yakın bulunan bu yerde, 610 metrede petrole raslanması bir sürpriz teşkil etmiştir.

Son zamanlarda Alaska'da Umiakta keşf edilen petrol sahası daha güneye düşmektedir. Nordwik'te bu petrol keşfi Ust'ta ve Sibiryaya kuzey sahillerinin diğer yerlerinde istikşaf sondajlarına girişilmesine bir mesnet teşkil etmiştir. Jeolojik mülâhazalara dayanılarak, kuzey Alaska'da Spitbergen'de ve

Kaiser - Franz - Joseph arazisinde petrolün mevcudiyeti kabul edilmiştir. Nordwik ve Ust'ta petrol istihsalı senede 160.000 tonu bulmuştur. İstihsalâtı yükseltmek için, sahilde her 100-300 km. de meteoroloji, hava ve deniz istasyonları tesis edilmiştir. Büyük uçak meydanları, Murmansk'dan başlayarak bütün Sibiryaya üzerinden Alaska önlerine uzanmaktadır.

Rus donanması, diesel - elektrik ile müteharrik buz kıranlara maliktir. Bunlar sahil istasyonlarında teshin yağı ihtiyacını temin etmekte, bütün kış kuzey yolunu açık tutmaktadır. Bu sayede Finlandiya limanlarından kalkan her gemi, büyük müşkilâta maruz kalmadan, Lagoda gölü ve Swir ve beyaz deniz üzerinden Okyanusa kadar gidebilmektedir.

Sovyet Rusyanın petrol rezervleri:

Yeni istikşaf sondajları neticesinde, Sovyet Rusya'nın umum petrol rezervleri, 900 milyon tondan, 4500 milyon tona çıkmıştır.

ÇEKOSLOVAKYA :

Çekoslovakya'nın beş senelik plânında petrol :

Evvelce tertibedilen beş senelik program mucibince 1953 te petrol istihsalı senede 100.000 tonu bulacaktı. Petroleum Presse Service'in verdiği malûmata göre plânda, istihsal miktarı, 1953 te 1950 senesine nispetle 3 misli artacak surette değişiklik yapılmıştır. 1950 petrol istihsalı 70.000-80.000 ton arasındadır.

Sentetik petrol istihsalı ise, plâna göre 1953 te 1950 ye nispetle % 50 fazla olacaktır. 1950 de 250.000 ton tutan istihsal, 1953 te 375,000 tona çıkacaktır. Plânın tatbikinde muvaffak olunduğu takdirde, 1953'te mecmuu petrol istih-

sali 600.000 tonu bulacaktır. Çekoslovakya'nın 1951 senesi petrol istihlâki 700.000 tondur. 5 senelik plân sonunda istihlâk artışı az önemli olmasa gerekir.

MACARİSTAN :

«Oil and Gas Journal» in bildirdiğine göre, Budapeşte'nin 160 km. doğusundaki Macar ovasının doğu kısmında ve Romanya hududu civarında mühimce bir petrol zuhuru bulunmuş ve bir çok sondajlar yapılmıştır. Şimdiye kadar buralarda ekonomik kıymette petrol malûm değildi.

Mecmuaca bu haber kaydı ihtiyat ile telâkki edilmektedir.

«Petroleum Press Service» 1950 de Macaristan'ın petrol istihsalini 550.000 ton olarak göstermektedir.

BULGARİSTAN :

«Petroleum Rafiner» dergisinin bildirdiğine göre Çekoslovakya'nın Skoda fabrikaları, Burgaz'da 750.000 ve Varna'da 500.000 tonluk kapasitede 2 rafineri inşası için, Bulgar hükümeti ile müzakerelere girişmiştir.

ARNAVUTLUK t

Resmî tebligata göre, Arnavutluk petrol istihsalı 1950 de, 1949 a nispetle % 28 artmıştır. 1949 (328.000 ton) resmî istatistiklere dayanarak «Erdöldienst» (Viyana), 1950 istihsalini 420.000 ton olarak tahmin etmektedir.

Rafineri :

Haberler bürosu ANA'nın bildirdiğine göre, Arnavutluk hükümeti Tiranın 66 km. güney batısında bir rafineri inşasına karar vermiştir. Rafineri kapasitesi hakkında bir malûmat verilmekte ise de, tesisatın işgal edeceği sahanın 200 hektar olduğu ve Rus teknikleri tarafından inşa edileceği bil-

dirilmektedir. Bu rafineri Arnavutluğun 5 senelik (1951-1955) plânının en büyük projesini teşkil etmektedir.

AMERİKA PETROLLARI

KANADA:

Kanada'nın Alberta eyaleti, Birleşik Amerika'nın petrol müstahsili 24 devletin başında gelen Texas devletinden sonra, Şimali Amerika'da 2 ci dereceyi kazanmış bulunmaktadır. Zira burada 1951 yılında muhtelif petrol faaliyetleri için 200.000.000 dolar sarf edilmiştir.

Bir çok yeni petrol sahalarının keşfi ve istihsalin, süratle artması Amerikan gayretiyle vukubulmuştur. Birleşik Amerika'nın Kanada'da petrol için yatırdığı sermaye çok artmış ve % 54 e kadar yükselmiştir.

İstihsal :

1951 de 2.574 kuyudan temin edilen (ham petrol, benzin ve tabîî gaz) 6.874.767 tondan Alberta tek başına 6.559.384 ton istihsal yapmıştır. '

Redwater	3.331.086 ton
Leduc	1.906.302 »
Turney Valley	421.758 »
Acheson	131.165 »
Lloyds minster	114.325 »
Lac Joseph	103 000 »
Excelsior	103 000 »
Muhtelif petrol sahaları	100.000 »

Kindersly'in 15 mil NW ında yepyeni ağır petrol sahası olan Colwille'de 21 kuyu açıldığı bildirilmektedir. Bu kuyuların ikisi tabîî gaz vermektedir. Buradan çıkan ham petrol Soskatoon ve Prince Albert rafinerilerine trenle sevkedilmektedir. İstihsal Eylül'den 1951 yılı sonuna kadar mütemediyen artmıştır. 1951 in sonunda yalnız Alberta'da verilen imtiyaz sahası .73.000,000

akr olup 1950 de bu rakkam 59 milyon idi. Bütün Kanada'da 1951 de 1237 kuyu açılmış olup bunun 451 i istikşaf kuyusudur. Bu istikşaf kuyularının 290 adedi kuru ve menfi netice vermiştir.

Dünyada mevcut jeofizik ekiplerinin % 22 si Kanada'da çalışmaktadır.

Halen Kanada'nın petrolü kendi ihtiyacına kâfi gelmemektedir. Zira petrol istihlâki 21.428.570 tonu bulmaktadır. Bu rakkam, 14 milyon nüfuslu bir memlekete göre yüksekse de, orada motorize vasıtalar ve otomobilcilik çok ilerde olduğundan normal sayılabilir. Her yedi Kanadalıya 1 otomobil isabet etmektedir. 1951 de 2.600.269 otomobil ve traktör sayılmıştır.

Kanada petrol istihlâki ile petrol istihsalini denkleştirmek için daha bir kaç sene lâzım olacaktır.

Memleket petrol ithalâtı 1950 de 200.506.000 ve 1951 de 231.036.000 dolar kıymetini bulmuştur.

Ham petrol ithalâtı :

	1950 (ton)	1951 (ton)
Birleşik Amerikadan	4.400.000	3.011.079
Venezuela'dan	4.300.000	6.452.795
Suudi Arabistan'dan	2.500.000	1.916.980
Trinidad'dan	—	277.327
Borneo'dan	—	184.550
	<u>11.200.000</u>	<u>11.877.081</u>

Alberta gibi bir petrol eyaleti, orada çalışan muhtelif petrol arama ve işletme şirketleri tarafından ödenen vergi ve resim geliri sayesinde ammeborçlarını süratle itfa edebilmektedir.

Diğer bir mühim problem de, Alberta eyaletinin istihlâk merkezlerinden uzak oluşudur. Başlıca bu merkezleri, petrol sahalarından ayıran 1813, km. kadar uzun mesafelere kadar ham petrolü nakil için Edmonton (Alberta)

civarından büyük göller yakınında Superior şehrine kadar büyük kuturlu (16 pustan 20 pusa kadar) boru hattı—pipeline döşemek icabetmiştir. Petrol bu noktadan göl tankerleriyle B. Amerika rafinerilerine sevk ve ihraç edilmektedir. Sene sonunda ikinci bir pipeline döşenmesi karar altına alınmıştır.

Tabii gazlar :

Bilindiği üzere ham petrol umumiyetle yerin altında gazlarla beraber bulunur. Bu gazlar Kanada'da yalnız Alberta'da değil, aynı zamanda Ontario Saskatchewan, Yeni Bronswich ve Kuzey-Batı arazisinde de bulunur. Yepyeni mühim bir gaz yatağı Nouvelle-Ecosse' de keşfolunmuştur. Bu gazlardan B. Amerika'nın istifade etmesi için, bunların pipelinelerle hudut şehirlerine taşınması karar altına alınmıştır. Kanada'nın gaz rezervi 355.600.000.000 m³ olarak hesaplanmıştır. Bunun 327.600 milyon m³ ü Alberta'ya ait olduğundan buranın ehemmiyeti kendiliğinden anlaşılır.

Bitümlü kumlar :

Kanada petrol ve gaz sahalarından başka, muazzam bitümlü kum rezervlerine maliktir ki, 35 milyon ton petrole tekabül etmektedir. Sırası ve zamanı geldiğinde, bu bitümlü kumların münasip bir şekilde işletilmesi hususu şimdiden derpiş edilmektedir.

Rafineri :

Kanada'da 37 rafineri kurulmuş olup 17 şirket rafinaj işleri ile meşgul olmaktadır. Bu rafineriler 23 milyon ton ham petrol işleyebilecek kapasitede olup, bunun 11.992.183 tonluk kısmında ise Cracking tesisatı vardır.

Ham petrol istihsalinin süratle artması yüzünden rafineri adedinin de çoğalmasını normal ve mantıklı görmek icabeder.

Rafinerilerin coğrafi dağılışı şöyledir :

<u>Yer</u>	<u>Rafi. adedi</u>	<u>Tasfiye kapasitesi</u>	<u>Krakaj kapasitesi</u>
Quebec	4	8.342.857 ton	5.459.214 ton
Ontario	4	5.136.071 »	2.654.071 »
Alberta	14	3.543.107 »	1.420.892 »
Saskatchewan	8	2.411.607 »	1.334.857 »
Colombie Brit.	3	1.426.107 »	267.535 »
Nouvelle Ecosse	1	1.147.142 »	516.214 »
Manitoba	4	990.714 »	328.500 »
NW arazisi	1	52.142 »	—
Nouv. Brunswick	1	11.357 »	—

Bu rakkamlar pipeline döşenmezden evvelki durumu göstermektedir ki, ilerde bu tablo büsbütün değişecektir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ:

U.S.A. rafineri kapasitesi :

Amerika Birleşik Devletleri rafineri kapasitesi, «National Petroleum News» e göre, 1950 Eylülünde günde 6.745.515 varil iken, 31 Aralık 1950 de günde 6.856.950 varili bulmuştur.

1951 senesi içinde günlük istihsalde 204.000 varil (% 3.9) bir artış ile 7.061.350 varil beklenmektedir. «Shell Press Dienst» in bildirdiğine göre, 1951 senesi ortalarında U.S.A. da çalışmakta olan 341 rafinerinin günlük istihsalı 7.032.340 varile yükselmiştir. Bundan başka 1951 de çalışmayan 39 rafinerinin günlük kapasitesi 4.249.415 varil olarak gösterilmektedir. 1951 Nisanında günlük istihsal 6.127 milyon varili bulmuştur ki, umum kapasitesinin % 88.7 sinde faydalanılmış demektir.

U.S.A rafineri kapasitesi kâfi gelmiyormu ?

«National Petroleum News» e göre, beklenen sivil ihtiyaçları karşılayabilmek için, 1952 senesi sonuna kadar U.S.A. umum rafineri kapasitesinin senede 35 milyon ton yükseltmek lâzımdır. Aynı sebepten, 1953 senesinin sonuna kadar 15 milyon ton ve 195G senesi sonuna kadar daha 30 milyon ton kap-

sitede yeni rafinerilerin inşası icap etmektedir.

«Oil and Gas Journal» in başka bir hesabına göre, sulh ihtiyacını karşılayabilmek için, U.S.A. rafineri kapasitesini senede on milyon ton yükseltmek icap etmektedir. Bundan başka 5 sene müddetle mevcutları yenilemek için senede 15 milyon ton kapasitede yeni rafineri inşasını da ilâve edersek 5 sene için senede 25 milyon ton kapasitesinde rafineri tesisatının kurulması icap etmektedir.

1950 senesi Amerika petrol endüstrisinin geliri :

«Chase National Bank» in petrol şubesinin yayınına göre, 30 en büyük Amerikan petrol şirketinin net geliri 1950 senesinde 1.666 milyar \$ ı bulmuştur. Bu miktar 1949 senesine nazaran % 18.3 fazladır. Fakat 1950 senesinin net geliri, 1948 senesi gelirinden ki (1.887 milyar \$ tutar) 211 milyon \$ azdır. Bu şirketlerin 1950 de brüt geliri 14.8 milyar \$ (1949'da 13.7 milyar \$) tutmaktadır.

Dünya petrol istihsalı artmakta devam ediyor :

«Oil and Gas Journal» e göre, 1951 Martında dünya petrol istihsalı günde 11.542 milyon varili bulmuştur.

«World Petroleum» in bildirdiğine nazaran, dünya petrol istihsalâtı 1951 senesinin ilk üç ayında günde, 11.391

milyon varil olmuştur. Bu miktar 1950 senesinin sonuna nazaran günde 304.000 varil, bütün 1950 senesinin vasati istihsaline karşılık günde 1.183.000 varil, bir fazlalık kaydetmektedir.

1949 senesinin vasati istihsalıyla mukayese edersek günde 2 milyon varil (senede 100 milyon ton) bir artış göstermektedir. Bu gelişme bilhassa Suudi Arabistan'da, evvelce İran'da ve son zamanlarda ise Venezuela ve USA da istihsalin artmasından ileri gelmektedir.

1951 pipeline, projeleri:

«Petroleum» a göre ham petrol nakli için plânlanan boru hatlarının umum tutarı, 10.448 km., gaz nakli borularının tutarı 38.370 km. dir. Petrol nakli için düşünülen boru hatlarından ikisi (Platte-Pipeline ve West Coast-Pipeline ü. S. A.) 1.000 milden fazladır. Gaz pipelinelelerinin 8 tanesi 1000, 2 tanesi ise 2000 milden uzundur. Bu hatların bir çoğunda boru genişliği 26" 32" arasındadır.

U.S.A. nın şist petrolü rezervleri:

Bundan üç sene evvel USA nın şist petrolü rezervleri, tonda 15 galon petrol muhteviyatı hesabı üzerinden 300 milyar varil tahmin edilmekte idi.

«Oil and Gas Journal» tarafından bildirilen, US - Bureau of Mines'in tahminlerine göre bu miktar 500 milyar varile çıkarılmıştır, Bütün bu rezervlerden istifade edildiği taktirde, bu günkü iki milyar varillik senevi istihlâk muvacehesinde 250 sene için yetmiş olacaktır.

Sahil vorlandın'da (Shelf), yeni usul petrol istihsalı t

Long Beach liman sahasının altında 500 milyar varillik bir petrol rezervi, tahmin edilmektedir. Bu rezervler, şimdiye kadar tatbik edilen metodla (suni

adalar), gemi seferlerinden dolayı çıkarılmıyacağı için, «Los Angeles Times» aşağıdaki usulü tavsiye etmektedir: Karada 120 metre şakulî bir kuyu açılacak; kuyu dibinden itibaren, yanlara doğru muayyen aralıklarla galeriler sürülecek; bu galerilerin sonunda Caisson (10 metre kutrunun 30 m irtifainde) inşa edilecek ve Caissonların her birinden yapılacak 20 mail sondajla büyük bir saha dahilinde çalışılacaktır, Her ne kadar bunun için bir çok galeri ve en aşağı 50 Caisson inşası lâzımgelmekte isede, masraflar iktisaden katlanılabilecek hudutlar dahilinde olduğundan, diğer teklif edilen metodlardan daha ucuza mal olacaktır.

U.S.A bugünkü sondaj temposuyla istihsal rezervlerini genişletebilir mi?

II ci dünya harbinin başında USA günde 1 milyon varillik bir ihtiyat istihsal kapasitesine malikti. Bu kapasite, o zamanki günde 4 milyon varillik istihsalin % 25 ine tekabül etmekteydi. 1951 sonlarında ise, ihtiyat istihsal kapasitesi günde 1/2 milyon varil olarak tahmin edilmiştir. Bu ise 6 milyon varillik yevmî istihsale nispetle % 5 demektir. Bugün yeni rezervler meydana çıkarmak, USA nın milli emniyeti bakımından en önemli bir vazife halini almıştır. Esaslı bir hesaba istinat ederek «Oil and Gas Journal»in vardığı netice: Bir rekor teşkil eden bugünkü sondaj faaliyetlerine (senede 44.000 sondaj) devam edildiği taktirde bile, rezerv kapasitesini arttırmak mümkün olmayacaktır. Mecmua hesabında şu noktadan hareket etmiştir:

1 milyon varil petrol keşfetmek için 1950 de 12.000 sondaj yapmak icap etmiştir. Diğer taraftan istihsal kapasitesi ile, petrol rezervleri arasında sıkı bir münasebet vardır. Tecrübe ile öğrenilmiştir ki, senevi muayyen bir istihsal muhafaza etmek için, rezervlerin en

aşağı 12 misli olması lâzımdır. Günde 1 milyon, senede 350 milyon varillik bir istihsal rezervi teinin etmek için, USA'nın emniyetle tespit edilmiş petrol rezervlerinin en aşağı 12 misline yani 4.4 milyar varile çıkarılması lâzımdır. Bunun içinde 53.000 sondaj yapmak icap eder. Diğer taraftan durmadan petrol istihsal edildiğine ve rezervlerin de o nisbette azaldığına göre, (1951 istihsalı 2.4 milyar varil olarak tahmin edilmektedir), her sene yapılan sondajların mühim bir kısmı (1951 = 19.000) ancak rezerv durumunun muhafazasına inhisar etmiş olacaktır. Eğer düşünüldüğü gibi 1951 de 44.000 sondaj yapılırsa, bunun ancak 15.000 adedi, petrol rezervlerini ve rezerv - istihsal kapasitesini yükseltmeye yarıyacaktır. Aynı sondaj faaliyeti muhafaza edildiği taktirde, istenilen günlük 1 milyon varil munzan bir rezerv - istihsal kapasitesi yaratmak için 4 seneye ihtiyaç vardır. Bu dört sene zarfında ise, günlük ihtiyaç ta (son on senelik tecrübeye göre) 1 milyon varil artacaktır. Netice, bugünkü (1951) sondaj faaliyeti ancak mevcut rezerv - istihsal kapasitesi seviyesinin muhafazasına kifayet edecek; fakat varılması iktiza eden günde 1 milyon varillik bir artışı başaramıyacaktır.

Petrol ekonomisi USA'nın 4. cü en büyük ekonomi branşı olarak mevkiini muhafaza etmiştir.

«American Petroleum Institute» in tetkikatına nazaran, Amerika petrol ekonomisinin USA dahilinde umum serveti 1950 sonunda 32.9 milyar \$ 1 bulmaktadır. Bunun 25 milyar \$ 1 tesisata yatırılmış olup, 7.5 milyar \$ 1 döner sermayedir. Umum servetin % 55.6 sı istihsal, % 13.2 si trasport işi, % 11.6 sı sürüm ve % 1.2 si diğer maksatlar için yatırılmıştır.

U.S.A. 1951 sondaj faaliyeti :

«World Oil» e göre, 1951 de USA da ceman 45.584 sondaj yapılmıştır. 1950 senesine nispetle 1.671 adet fazladır. Sondaj adedinin % 3.8 artmasına mukabil, 1951 senesinde sondaj metrajı % 9.3 artmıştır. 1950 senesinde 48.793.162 m. lik sondaja mukabil 1951 de 53.348.622 m. sondaj yapılmıştır. Sondaj başına vasatı derinlik 1.125,15 m (1950) den, 1.185,85m (1951) ye çıkartılmıştır. 1951 de kullanılan sondaj makinaları adedi 5.182 (1950 =4.665) yi bulmuştur. 1951 de yapılan sondajlardan 10.793 adedi istikşaf sondajlarıdır. 1950 (8.746) senesine nispetle % 23.4 fazladır. Bu sondajlarla 1.001 (1950=816) yeni petrol sahası ve 340 (301) yeni petrol horizonu, 313(230) gaz horizonu tespit edilmiştir. 302 (323) adet inkişaf sondajı yapılmıştır.

MEKSİKA :

1939 da II. ci dünya harbi çıktığı zaman Meksika petrol sanayii belini henüz doğrultmaya başlamıştı. Bilindiği üzere 1938 de petrol sanayiini millileştiren kanun kabul edildiği vakit, Meksikanın bu sanayide çalışmakta olan ecnebi kumpanyalarla olan münasebeti inkişaa uğramıştı. Bunun üzerine Meksikalılar petrol işlerini kendi ellerine almışlardı. Fakat harbin çıkardığı bir çok müşküller, ilk zamanlarda petrol istihsalâtını azaltmış ise de, müteakip senelerde istihsal tekrar canlanmıştı.

İstihsalât :

Bu sanayinin en düşük yılı olan 1943 denberistihsalâtının yükseldiği ve hatta 6 sene içinde iki misline çıktığı müşahede edilmiştir.

1942	4.914.000 ton
1944	5.391.000 »
1946	6.756.000 »
1948	8.854.000 »
1950	10.280.000 »
1951	10.900.000 »

Meksika petrol işlerini idare eden teşekkül, Petroleos Mexicanos olup istihsal, rafinaj ve satış işlerini inhisarında tutmaktadır. Aynı zamanda yeni sahaların aranması da üzerindedir. 1951 sonu hesaplarına göre, Meksika'da petrol rezervleri 208.414.000 tondur. Eğer bu ham petrol miktarına, 51.847.140 tona tekabül eden tabii gaz ve bundan elde edilen 1.264.280 ton (Condensat) da ilâve edilecek olursa, tespit olunan rezerv 256.551.000 tona yükselir. PEMEX 1950 de 217 petrol sondaj kuyusu açmış ve çalışmaların % 50 si Tampico civarında teksif edilmiştir. 1951 de Jose Colomo'da çok enteresan yeni petrol yatakları keşfolunmuş ve petrolü ihtiva eden kum tabakasının kalınlığı 198 metre olup, 1500-1600 metre derinliktedir. 1951 de açılan kuyuların adedi

Rafineri ismi ve mahalli	Yıllık rafinaj kapasitesi	Yıllık cracking kapasitesi
Atcapotzalco (Mexico)	2.607.000 ton	754.642, ton
Salamanco	1.564.000 »	260.700 »
Giudad Madeiro (Tampico)	3.676.800 »	286.780 »
Minatitlan	1.251.400 »	—
Mata Redonta (Tampico)	782.140 »	417.142 »
Arbol Grande (Tampico)	1.247.714 »	—
Reynosa (Şimalde)	208.000 »	—

268 olup 5 petrol, 1 gaz sahası bulunmuştur. Başlangıç tarihi olan 1901 den 1951 sonuna kadar (Cumulatif) petrol istihsali 368.912.432 tondur. 1951 de dahilî satış ile ihracattan temin edilen gelir 207 milyon dolardır.

PEMEX'in yıllık bütçesi 225 milyon dolar olup, bunun 45 milyon dolarını münhasıran istihsalâta sarfı düşünülmektedir.

Rafineri :

Meksika'da rafinerileri PEMEX işletmektedir. 1951 de 7 rafineri 9.495.214 ton ham petrol taktir ve tasfiye edil-

mistir. Bu rafinerilerin yıllık rafinaj VB cracking kapasiteleri aşağıdaki şekildedir.

Bu suretle PEMEX bu rafinerileri sayesinde yılda 11 milyon ton kadar ham petrol tasfiye edilecek 2 milyon ton kadar da cracking yapacak durumdadır. Bununla beraber bu rafineri mahsulleri içinde en pahalı olan ve istihsali çok ihtisas isteyen madenî yağlarla, parafin dışardan ithal edilmektedir. Yalnız bunlar bile hükümete senevi 70.000.000 dolar döviz sarfını icap ettirmektedir. İşte bu noksanları, ikmal için mevcut rafinerilere bazı ilâveler yapılması tekerür etmiş bulunmaktadır. Rafinerilerin asfalt istihsali memleket ihtiyacına kâfi gelmektedir. Rafinerilerden yılda 40.000 ton kadar kükürt elde edilmektedir. Meksika, hükümeti Pasifik sahilinde, Salina

Cruze'da bir modern rafineri inşasını karar altına almıştır.

İstihlak :

1950'de 7.404.200 ton memleket dahilinde sarfedilmiştir. Yalnız bu sene 45.991 ton madenî yağ dışardan (U.S.A. dan) ithal edilerek istihlâk edilmiştir.

ihracat:

Meksika, petrol mahsullerini B. Amerika'ya, Hollanda ve Fransa'ya satmaktadır. 1950 de 3.371.428 ton satılmıştır. PEMEX uzun vadeli bir satış kontratosu imzalamış bulunmaktadır.

Almanlar satacakları çelik borulara karşılık olarak yarım milyon dolarlık petrol almayı düşünmektedirler. İsrail de bir miktar petrol talep etmektedir. 1951'de ham petrol ve mazot ihracatı 45.000.000 dolar kıymetinde 3.285.000 tonu bulmuştur.

Bu suretle Meksika hükümeti, vaktiyle Vaşington'da Export-Import Bank tarafından verilen 10.000.000 borcu B. Amerika'ya ödeyebilecek durumda bulunmaktadır.

Nakil vasıtaları :

Meksika'da petrol ve müşterilerinin ihracı başlıca Vera Cruz, Tuxpan, Tampico ve Salina Cruz limanlarından yapılmaktadır. Memleketin tankerleri şöyledir :

**1949'da 13 adet tanker 130.000 ton kapasitede
1951'de 18 » » 200.000 ton kapasitede**

Memleket içindeki nakliyatın % 13 ü kamyon - citern ile % 87 si ise tren ve pipeline'lerle temin edilir. Poza Rica-Salamanca boru hattı 461 km. ve kutru 12 pus, olup, yıllık kapasitesi 1.564.000 tondur.

Alama-Porteza 22 km. uzunlukta, yılda 3.910.710 ton ham petrol taşımaktadır.

Portero - Chijol (Tampico) 139 km. uzunlukta ve 3.754.285 ton nakleder.

Poza-Rica-Mexico 236 km. uzunlukta, kutru 12 pus olup yıllık kapasitesi 1.564.285 tondur. 1951 de yeniden Minatitlan - Salina Cruz arasında 249 km. uzunlukta ve 8 pus kutrunun bir pipeline inşa edilmiştir. Tonala-Nanchital arasında da 37 km. lik ve 3 pusluk bir boru hattı vardır.

Tabii gazların nakline gelince: Poza-Rica-Mexico şehirleri arasında mevcut boru hattından başka, 241 km. uzunluk 20 pus kutrunun ve yıllık 306.600.000 m³ kapasitesinde en mühim bir pipeline vardır.

1951 de inşası biten 341 km. uzunlukta Monterrey - Saltillo - Torreon arasındaki pipeline 8.000 000 dolara mal olmuştur. Tehvantepec'de 7 km. si deniz içinde olmak üzere 17 km. lik bir pipeline döşenmesi kararlaştırılmıştır. Bu boru hattı vasıtasıyla Xicalengo'da deniz altından istihsal olunan gazlar nakil edilecek ve bu gazla Ciudad del Carmen şehrindeki elektrik santrali ve fabrikaları işletilecektir.

Tabii gazlar :

Meksika'da 1951'de 178 milyar m³ gaz rezervi hesaplanmıştır. Bazı kuyular münhasıran gaz vermektedir. Bu kuyuların 1951 sonunda rezervi 50.810.000.000 m³ dir. 1949da gaz istihsalı 1.197.916.000 m³ olmuştur. Kuzey Meksika'da keşfolunan gazlar Monterrey havalisini beslemektedir. 1901 den 1950 sonuna kadar bütün Meksika'da 15.882,356.624 m³ gaz istihsal edilmiştir. 1950 de 1.500.000.000 m³ gaz elde edilmiştir.

PERU:

Peru'da 16.109.896 varillik ham petrol istihsal edilmekle 1951 de yeni bir rekor kazanılmıştır. Zira petrol işletmeye başlanan 1896 yılından beri bu güne kadar (Cumulative) 418.270.423 varil istihsalinde her sene bir artış ve ilerleme kaydedilmekle beraber, 1951 hepinden üstün bir istihsal vermiştir. 1896 da yıllık istihsal 47.000 varildi. Halbuki 1951 de günlük istihsal 38.877 varildir.

Peru'da petrol işlerini ve programını tanzim eden Empresa Petrolera Fiscal adlı hükümet müessesesidir.

Rafinerileri :

Peru kendine lâzım olan dövizi gerek ham petrolden ve gerekse 4 rafinerisinden istihsal ettiği petrol müşterilerinden temin etmektedir. 4 rafineriden beherinin günlük istihsalı 100; 1000,

1200,30.000 varil olup, en büyüğü olan sonuncusu International Petroleum Co. Ltd. (Standard Oil Co. of New Jersey)e aittir.

Pipelineleri :

Petrol taşıyan iki petrol hattından birisi 160 mil uzunluğunda 2 ile 12 pus kutrunda olup günlük nakil kapasitesi 36.300 varildir. İkicisi 48 mil uzunluğunda 4 pus kutrunda.

Petrol sondajları :

1951 de açılan 220 sondaj kuyusundan 131 adedi petrolü, 89'u ise kuru çıkmıştır. Bu kuyuların mecmuu derinliği 843.188 ayaktır. Ortalama her kuyu 3833 ayaktır.

İstihsal :

1951 de istihsal yapıları kuyuların adedi (132 si fişkıma şeklinde olup) ceman 3331 dir. Bunların günlük verimi ortalama 28.887 varildir. 1951 yıllık istihsal yekûnu ise 16.109.896 varili bulmaktadır.

KOLOMBİYA :

Kolombiya'da 1951 de ham petrol istihsalı 5.5 milyon ton olup bu miktar

1450 kuyudan temin ediliyordu. Bu kuyuların 157 si fişkıma şeklinde mahsul vermektedir.

1951 yılı, petrol istihsalı bakımından yüksek ise de sondaj kuyusu açma yönünden çok düşük bir yıl olarak gösterilebilir. Zira 1951 de ancak 100 adet yeni petrol sondaj kuyusu açılabilmiştir (1950 de 104 kuyu). 100 kuyunun mecmu derinliği 141.932 metredir. Mamafih bu yıl exploration sondajları daha verimli olup kazılan üç kuyunun üçündende petrol çıkmıştır.

Rafineri :

Günde 4000 ton kapasiteli bir rafineri mevcut olup her türlü petrol müşterileri istihsal edilmektedir.

Daha iki ufak rafineri de tesis edilmek üzere. Kolombiya istihsal ettiği petroleri umumiyetle ihraç etmektedir.

Pipeline :

Muhtelif kumpanyalara ait aşağıdaki petrol taşıyan boru hattı zikredilebilir.

12	pus	kutrunda	263	mil	uzunlukta	günde	4000	ton	kapasiteli
10	»	»	334	»	»	»	9000	»	»
10	»	»	615	»	»	»	—	—	
6—10	»	»	55	»	»	»	2000	»	»
10	»	»	6	»	»	»	7000	»	»
4	»	»	75	»	»		—	—	
6	»	»	90	»	»				
6	»	»	113	»	»				

PROJE HALİNDE